

Mr. sc. Oliver Mittermayer*

PRESUDE NA ŽUPANIJSKOM SUDU U ZAGREBU ZA KAZNENO DJELO UBOJSTVA I TEŠKOG UBOJSTVA OD 1998. DO 2002. GODINE

U radu je izložena analiza sudske prakse na uzorku pravomoćnih i dostupnih sudskih odluka za kazneno djelo ubojstva (kao i teškog ubojstva i kvalificiranog ubojstva te pokušaja tih kaznenih djela) na Županijskom sudu u Zagrebu. Uzorak je sastavljen od spisa u 82 kaznena predmeta u kojima je došlo do optuženja za kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva te za pokušaje tih kaznenih djela u razdoblju od 1998. do 2002. godine. Nastavno na prijašnja istraživanja, sudske su odluke analizirane kroz obradu pojedinih instituta općeg dijela, od objekta i subjekta kaznenog djela, preko elemenata radnje i protupravnosti, do krivnje, pokušaja i sudioništva. Predmetom analize drugog dijela istraživanja pojavni su oblici kaznenog djela ubojstva u promatranom uzorku, vrste ubojstava (teških ubojstava), karakteristike žrtve, odnos srodstva između počinitelja i žrtve, sredstva počinjenja, vrijeme i mjesto počinjenja kaznenog djela, spol, dob, naobrazba i bračno stanje počinitelja, njegov/njezin motiv i vrsta sudske odluke.

A. UVOD

Kazneno djelo ubojstva i njegovi kvalificirani oblici u hrvatskoj su kaznenopravnoj i kriminološkoj literaturi u više navrata bili predmetom znanstvenog i stručnog interesa. Istraživanje koje sam proveo u magistarskom radu obranjenom na Pravnom fakultetu u Zagrebu 2006. godine i koje je izloženo u ovom članku nadovezuje se na prethodna istraživanja sudske prakse za kazneno djelo ubojstva koja su u Hrvatskoj provedena proteklih pedesetak godina. Prvo takvo istraživanje poduzeo je Z. Marković koji je u magistarskoj radnji

* Mr. sc. Oliver Mittermayer, sudac na Županijskom sudu u Zagrebu

obranjenoj na Pravnom fakultetu u Zagrebu 1962. godine analizirao kaznenu politiku tadašnjeg Okružnog suda u Zagrebu za sva kaznena djela protiv života i tijela (Marković, Z., Kaznena politika Okružnog suda u Zagrebu sa područja krivičnih djela protiv života i tijela, magistarska radnja obranjena na PFZ 1961. godine). *D. Marković* u svojoj se magistarskoj radnji obranjenoj na Pravnom fakultetu u Zagrebu 1968. godine bavio problematikom prakse hrvatskih sudova za ubojstva počinjena na okrutan način. Ubojstva počinjena na okrutan i podmukao način bila su teza magistarske radnje *Darka Tereka* koja je na Pravnom fakultetu Zagrebu obranjena 1976. godine (Terek, D., Krivično djelo ubojstva iz čl. 135. KZ s naglaskom na ubojstvo na okrutan i podmukao način, magistarska radnja obranjena na PFZ 1976. godine). Analizom prakse tadašnjeg Okružnog suda u Zagrebu bavio se *Ramov* u magistarskoj radnji obranjenoj na Pravnom fakultetu u Zagrebu 1979. godine (Ramov, D., Teška ubojstva u praksi Okružnog suda u Zagrebu u razdoblju od 1967. do 1977., magistarska radnja obranjena na PFZ 1979. godine). Kaznenopravnim sadržajima vezanim uz žene počiniteljice kaznenog djela ubojstva bavila se *Mršić* u svojoj magistarskoj radnji koja je na Pravnom fakultetu u Zagrebu obranjena 1996. godine (Mršić, G., Žene počinitelji kaznenog djela ubojstva, magistarska radnja obranjena na PFZ 1996. godine).

Osim tih istraživanja, kod kojih je težište bila obrada relevantne sudske prakse, u Hrvatskoj je u posljednjih dvadesetak godina proveden i niz kriminoloških istraživanja vezanih uz kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva. Ta su istraživanja bila ograničena na pojedine fenomenološke i etiološke aspekte tih kaznenih djela. Posebnostima delinkvencije žena bavila se *Mužinić Masle* koja je u najvećem broju slučajeva iz uzorka pronašla sličnu obiteljsku patološku dinamiku između počiniteljice i žrtve – dugotrajne sukobe, agresivno i netolerantno ponašanje supruga (Mužinić Masle, A., Žene kao počinitelji kaznenih djela ubojstva i pokušaja ubojstva, Socijalna psihijatrija, 26 (1998), 2-3, str. 61-67). Osnovni cilj istraživanja koje su proveli *Mužinić Masle* i *Goreta* bio je utvrditi postoje li bitne razlike u kriminogenom djelovanju alkohola kod žena počiniteljica kaznenog djela ubojstva u odnosu na muškarce počinitelje. Različit odnos spolova prema uživanju alkohola utječe na to da je kod malog broja ubojstava kojih su počinitelji žene konzumacija alkohola neposredni kriminogeni faktor (Mužinić Masle – Goreta, Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod počinjenja kaznenih djela ubojstva i pokušaja ubojstva, Socijalna psihijatrija, 28 (2000), 1, str. 29-33). *Meter Celinščak* i *Kovčo-Vukadin* na uzorku 124 počiniteljice na izdržavanju kazne zatvora u Kaznenom zavodu u Požegi, od 1980. do 1999., pokušale su utvrditi postoji li razlika određenih obilježja ponašanja počiniteljica ubojstva u odnosu na agresivnost kao obilježje njihove osobnosti. U tom je istraživanju potvrđena hipoteza

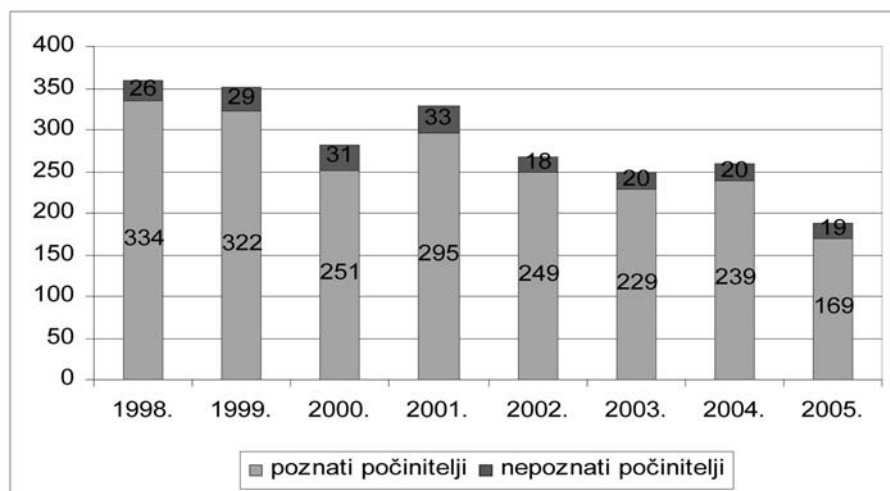
da iznadprosječno agresivne počiniteljice znatno češće čine teško ubojstvo, ubojstvo češće ostaje u pokušaju, znatno češće čine djelo u alkoholiziranom stanju, znatno su rjeđe kritične prema vlastitom deliktnom ponašanju, znatno češće posebno vrijeđaju i ponižavaju žrtvu, a znatno rjeđe potpuno priznaju djelo (Meter Celinšćak – Kovčo-Vukadin, Ubojstva s obzirom na agresivnost počiniteljica, Policijska i sigurnost, 12 (2003), 1-3, str. 1-21). Poseban pojavni oblik ubojstva su ubojstva među intimnim partnerima. U istraživanju koje je provela *Kovčo-Vukadin* na uzorku 102 ispitanika koji su u KZ Lepoglava i KZ Gradiška zbog ubojstva intimnog partnera u razdoblju od 1974. do 1994. godine izdržavali kaznu zatvora, pod intimnim partnerom podrazumijevani su odnosi suprug-supruga (84,3%), ljubavnik-ljubavnica (7,8%) i mladić-djevojka (7,8%). Za razliku od općeg obrasca kućnog nasilja kod kojeg prevladavaju muški počinitelji, u spomenutom je uzorku kod najekstremnijeg pojavnog oblika kućnog nasilja bilo nešto više počiniteljica (53,9%). To ne čudi jer je homicidno ponašanje žena uglavnom usmjereno prema članovima obitelji odnosno prema njima bliskim osobama. Za razliku od ostalih oblika nasilja među intimnim partnerima u kojima je riječ o počiniteljima i žrtvama mlađe životne dobi (do 25 godina života), čak je 71,6% počinitelja i 50% žrtava bilo u dobi od 26 do 50 godina života. Prema tom istraživanju glavni motivi ubojstva su bračne razmirice (56,9%) i ljubomora (18,6%) (*Kovčo-Vukadin, I., Neke karakteristike ubojstava intimnih partnera u Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 3 (1996), 1, str. 111-126*). Ubojstvima i nasiljem među intimnim partnerima bavili su se *Balić-Divanović-Ricijaš* prema kojima izražavanje nasilja u ljubavnim vezama često započinje prije braka, a smatra se da na osnovi nekih ponašanja u vrijeme predbračne veze možemo predvidjeti pojavu nasilja u braku. Isto tako posjedovanje vatrenog oružja, prema tim autorima, jedan je od glavnih rizičnih faktora, “okidač” koji vodi do ubojstava u nasilnoj situaciji, jer je kod njegove upotrebe najveća vjerojatnost da će nastupiti smrt (*Balić-Divanović-Ricijaš, Nasilje i ubojstva među intimnim partnerima, Kriminologija i socijalna integracija, 9 (2001), 1-2, str. 71-84*). U radu *Žarković-Palijan* cilj je bio usporediti sociopatološka i psihopatološka obilježja maloljetnih i mlađih punoljetnih osoba s modalitetom djela. U zaključku rada navodi se da maloljetnici pokazuju izrazite smetnje socijalne adaptacije, prije počinjenja ubojstva pokazuju značajne znakove psihičke dekompenzacije, a tijekom počinjenja ubojstva manifestiraju burne emocionalne reakcije (*Žarković-Palijan, T., Maloljetnici i mlađi punoljetnici kao počinitelji kaznenog djela ubojstva i pokušaja ubojstva, Socijalna psihijatrija, 2001, 29 (2), 53-62*).

Imajući u vidu velik broj objavljenih znanstvenih i stručnih radova koji obrađuju različite kaznenopravne i kriminološke aspekte kaznenog djela

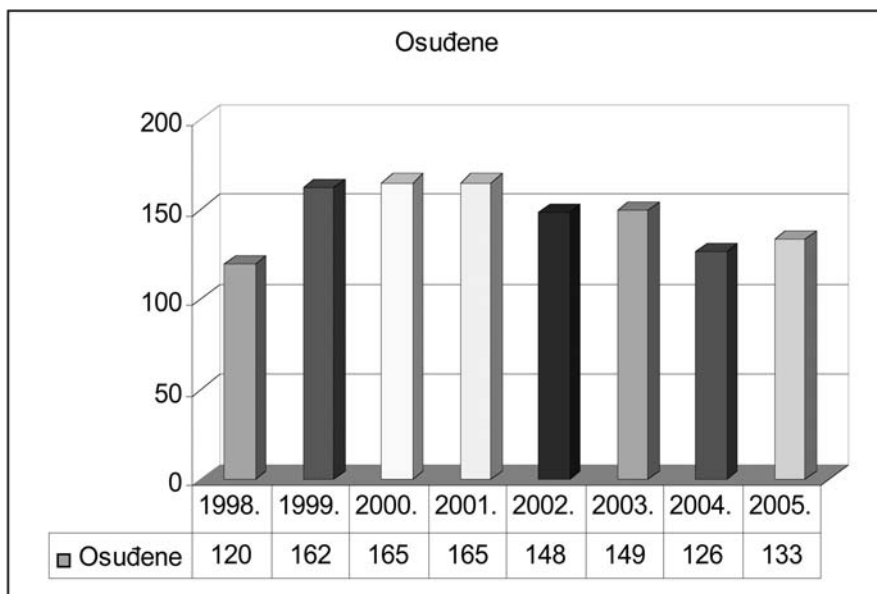
ubojstva, postavlja se pitanje u čemu je smisao novih istraživanja tog kaznenog djela. U tome, mogli bismo reći, što bez obzira na sva ta istraživanja još uvijek raspoložemo s premalo sustavno obrađenih podataka o kriminološkim i kaznenopravnim aspektima tog kapitalnog kaznenog djela. Postoje, dakako, i drugi razlozi zbog kojih su istraživanja o tom kaznenom djelu uvijek aktualna i potrebna. U prvom redu, riječ je o kaznenom djelu protiv života koji je po Ustavu Republike Hrvatske najviša zaštićena vrijednost i svaki napad na takvu vrijednost zaslužuje posebnu znanstvenu pozornost. Osim tog načelnog razloga, istraživanje sudske prakse za ubojstvo i njegove kvalificirane oblike kao najteža kaznena djela iz kataloga inkriminacija potrebno je i radi demistifikacije nekih teza vezanih uz odnos tzv. zakonske i sudske politike kažnjavanja. Svjedoci smo da je posljednjih godina vođena živa i uglavnom politički intonirana površna rasprava oko etiologije raskoraka između zakonom propisanih kazni i kazni koje počiniteljima kaznenih djela izriču sudovi. Sudska je politika kažnjavanja često paušalno ocjenjivana relativno blagom u odnosu na kazne propisane zakonom. Međutim, sustavnih istraživanja o odnosu tih dviju politika nije bilo. Stoga je u pravu *Garačić* kada kaže da su kroz to razdoblje bili "izraženi stalni pritisci na izmjene zakonskih okvira predviđenih kazni, a bez pokazatelja da li sudovi iskorištavaju ili ne postojeće zakonske okvire." (*Garačić, A., Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj za kaznena djela silovanja i zloporabe droga, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 11(2004), 2, str. 475-516.*) Prvo istraživanje odnosa navedenih dviju politika kažnjavanja provela je 2004. godine Akademija pravnih znanosti Hrvatske u suradnji s Hrvatskim udruženjem za kaznene znanosti i praksu. Cilj istraživanja bio je utvrditi uzroke raskoraka između kazni propisanih zakonom i kazni koje izriču sudovi i ponuditi prijedloge *de lege ferenda* kako bi se taj raskorak smanjio. U dijelu istraživanja koji se odnosi na analizu odnosa zakonske i sudske politike kažnjavanja za kazneno djelo ubojstva obrađeni su podaci za dva povezana razdoblja, i to prvo razdoblje od 1993. do 1997. godine i drugo razdoblje od 1998. do 2002. godine. Rezultati tog segmenta istraživanja potvrdili su hipotezu o značajnoj primjeni instituta ublažavanja kazne, dakle izricanja kazne ispod zakonom propisane donje granice. Tako je u više od 50% slučajeva sud primijenio odredbe o ublažavanju kazne odnosno izrekao kaznu ispod 5 godina zatvora koja je kao donja posebna mjera propisana za kazneno djelo iz čl. 90. Kaznenog zakona (dalje u tekstu: KZ). Do ublažavanja je dolazilo gotovo redovito kod ubojstava koja su ostala u pokušaju. Naime u promatranom uzorku kazna nije ublažena ispod posebnog minimuma u samo dva slučaja počinjenja kaznenog djela ubojstva u pokušaju. Za razliku od dosadašnje prakse ignoriranja znanstvenih istraživanja u izradi nacrtu zakonskih prijedloga, predlagatelj zakona ovoga je puta uzeo u obzir rezultate istraživanja koji su poslužili kao osnova za donošenje novele KZ u lipnju 2006. godine kojom je provedeno "ciljano

pooštavanje“ zakonske politike kažnjavanja. Kad je riječ o kaznom djelu ubojstva, dogodile su se dvije važne izmjene. U prvom redu pooštren je posebni minimum za teško ubojstvo iz čl. 91. KZ s osam na deset godina zatvora, čime je ta kazna izjednačena s kaznama propisanim za najteža kaznena djela (imajući u vidu konstantni trend opadanja broja prijava i osuda za to kazneno djelo u posljednjih nekoliko godina, upitna je kriminalnopolitička osnovanost te izmjene). Osim toga, izmjenom odredbe članka 57. KZ o ublažavanju kazne izmijenjene su pretpostavke za zakonsko odnosno sudsko ublažavanje kazne. Prema dosadašnjem zakonu, za obje vrste ublažavanja vrijedili su isti vremenski okviri. Novom je odredbom provedeno razgraničenje između zakonskog i sudskog ublažavanja kazne. Kod zakonskog ublažavanja, dakle u situacijama u kojima zakon propisuje mogućnost izricanja kazne ispod propisane donje granice (npr. kod pokušaja, smanjene ubrojivosti i sl.), donje granice ublažavanja određene su niže no kod sudskog ublažavanja. Na primjeru kaznenih djela iz čl. 90. i 91. KZ to bi značilo sljedeće: za kazneno djelo ubojstva iz čl. 90. KZ sud bi mogao ublažiti kaznu na osnovi zakonskog ublažavanja do najmanje dvije godine zatvora, a ako se primjenjuje sudsko ublažavanje, kazna zatvora ne može biti manja od tri godine zatvora. Kod teškog ubojstva zakonskim je ublažavanjem kaznu moguće ublažiti do najmanje tri godine, a sudskim do pet godina zatvora.

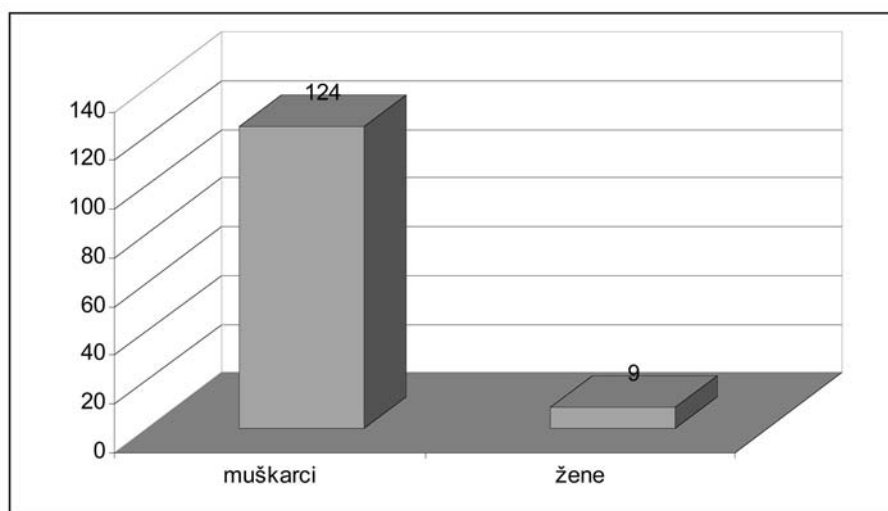
Broj prijavljenih punoljetnih osoba za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva u razdoblju 1998.-2005. u Republici Hrvatskoj

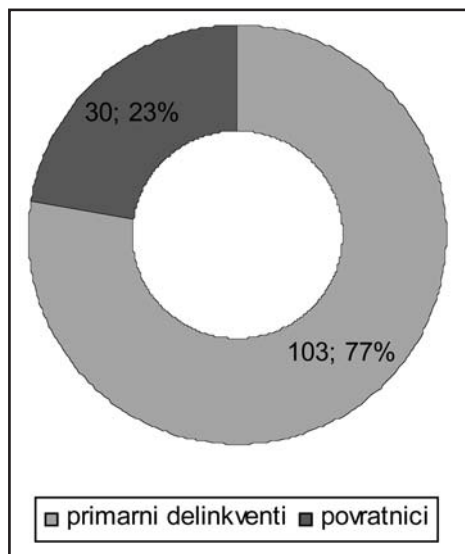
Pravomoćno osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva u razdoblju 1998.-2005. u Republici Hrvatskoj

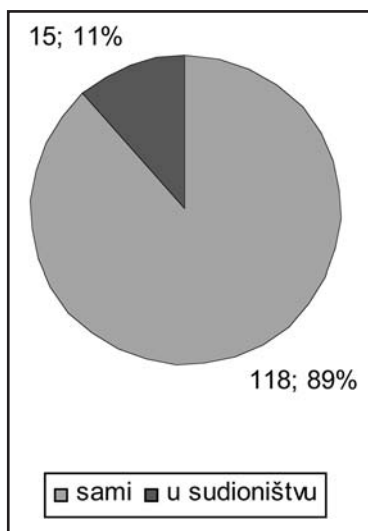
Odnos broja pravomoćno osuđenih muških i ženskih počinitelja za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva u 2005. u Republici Hrvatskoj

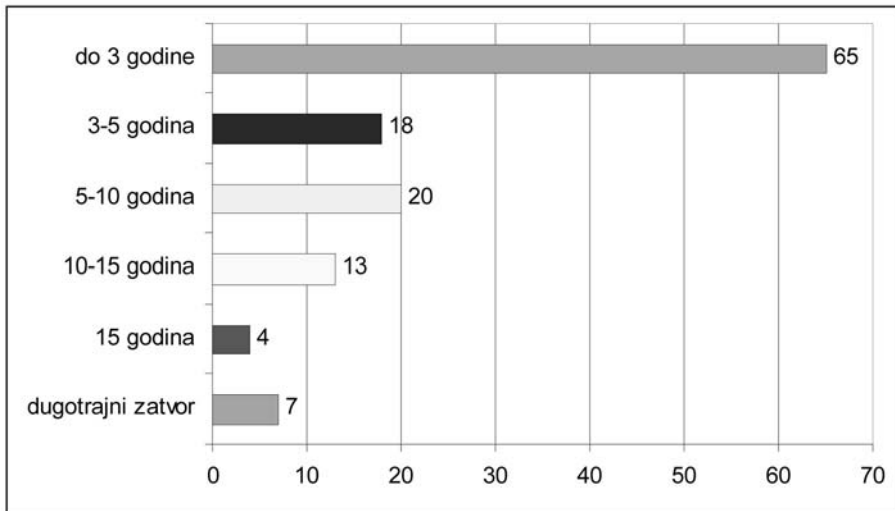
Punoljetni počinitelji kaznenog djela ubojstva i teškog ubojstva
u Republici Hrvatskoj u 2005. koji su prije osuđivani (povrat)

Osuđene punoljetne osobe u Republici Hrvatskoj u 2005. za kazneno
djelo ubojstva i teškog ubojstva s obzirom na sudioništvo

Osuđene punoljetne osobe u Republici Hrvatskoj u 2005. za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva prema izrečenim sankcijama

Kad je riječ o prijavljenim kaznenim djelima u 2005. godini, od ukupno 76.409 kaznenih djela prijavljeno je 188 ubojstava i teških ubojstava (0,2%). Kad je riječ o trendovima, valja istaknuti da je broj prijavljenih ubojstava u posljednjih nekoliko godina u padu. Broj prijavljenih ubojstava i teških ubojstava s nepoznatim počiniteljem je 10%, što je vrlo malo prema 45% nepoznatih počinitelja kod svih prijavljenih kaznenih djela u 2005. godini. Od ukupno 21.731 pravomoćno osuđene punoljetne osobe za sva kaznena djela, za ubojstvo i teško ubojstvo osuđene su 133 punoljetne osobe, što je 0,6%. Među osuđenima je nešto više od 93% muškaraca. Podatak o manje od 7% žena u skladu je s podatkom da je udio žena u općoj kriminalnoj populaciji (prema kriteriju pravomoćno osuđenih osoba) uglavnom ispod 10% (prema podacima za 2005. godinu, žene su u ukupnosti svih osuđenih punoljetnih osoba sudjelovale s nešto više od 10%). Od svih osuđenih osoba 77% (103) primarni su delinkventi, dok je 23% povratnika (30). Postotak povratnika među počiniteljima ubojstava i teških ubojstava nešto je viši od njihove zastupljenosti među pravomoćno osuđenim počiniteljima svih kaznenih djela u 2005. godini (21%). Podaci Državnog zavoda za statistiku otkrivaju i to da je ukupno 11% pravomoćno osuđenih osoba za kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva ta djela počinilo zajedno s drugim osobama (sudioništvo). To je gotovo dvostruko manje od udjela sudioništva u strukturi pravomoćno osuđenih osoba za sva kaznena djela (22%). Na najtežu kaznu dugotrajnog zatvora u 2005. godini osuđeno je 7 osoba (od čega 5 za teško ubojstvo), dok podatak

o 65 osoba osuđenih na kaznu zatvora u trajanju do tri godine (ublažavanje kazne za pokušaj) pokazuje još nedovoljno iskorištavanje gornjeg i srednjeg dijela kaznenog okvira, što je, bez obzira na to da je riječ o situacijama u kojima je posljedica izostala, u krajnju ruku upitno ima li se u vidu vrijednost zaštićenog dobra.

B. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Istraživanjem su obuhvaćeni pravomoćno riješeni predmeti za koje je podignuta optužnica u razdoblju od 1. siječnja 1998. do 31. prosinca 2002. Naime, radi usporedbe s prijašnjim kaznenim zakonodavstvom u pogledu kaznenog djela ubojstva prikladna je i 1998. godina, jer su u jednom dijelu kaznenih predmeta optuženja prema odredbama iz prijašnjeg Krivičnog zakona RH. Za kazneno djelo ubojstva prema članku 34. stavku 1. KZ RH bilo je dostupno šest spisa (K-43/98, K-61/98, K-45/98, K-80/98, K-13/99 i K-170/99, a prema članku 90. KZ dvadeset i osam spisa (K-53/98, K-138/98, K-142/98, K-171/98, K-229/98, K-19/99, K-55/99, K-109/99, K-269/99, K-279/99, K-284/99, K-48/00, K-51/00, K-82/00, K-170/00, K-206/00, K-9/01, K-35/01, K-39/01, K-52/01, K-62/01, K-281/01, K-24/02, K-117/02, K-132/02, K-160/02, K-252/02 i K-268/02). Za kazneno djelo pokušaja ubojstva prema članku 34. stavku 1. KZ RH u vezi s člankom 17. OKZ RH dostupno je bilo jedanaest spisa (K-2/98, K-13/98, K-36/98, K-52/98, K-181/98, K-33/99, K-110/99, K-194/99, K-61/00 i K-130/00), a prema članku 90. KZ, a u vezi s člankom 33. stavkom 1. KZ dvadeset i dva spisa (K-40/98, K-67/98, K-89/98, K-129/98, K-227/98, K-10/99, K-58/99, K-145/99, K-173/99, K-198/99, K-218/99, K-222/99, K-231/99, K-293/99, K-12/00, K-83/00, K-123/00, K-44/02, K-56/02, K-64/02, K-86/02 i K-136/02). Za kazneno djelo pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 2. KZ RH u vezi s člankom 17. OKZ RH i pokušaja teškog ubojstva iz članka 91. KZ u vezi s člankom 33. stavkom 1. KZ obuhvaćeno je deset predmeta (K-44/98, K-155/98, K-16/99, K-83/99, K-150/99, K-283/99, K-10/00, K-21/00, K-130/02 i K-168/02). Za kaznena djela dovršenog teškog ubojstva obuhvaćeno je pet predmeta (K-132/98, K-230/98, K-240/99, K-45/00 i K-75/01). U daljnjem tekstu uz pojedine institute kaznenog prava istaknute su određene značajke iz prakse s pokušajem usporedbe sličnosti i razlika novog kaznenog hrvatskog zakonodavstva s prijašnjim te usporedno kazneno zakonodavstvo.

1. Objekt radnje

Objekt radnje kod kaznenog djela ubojstva može biti samo ljudsko biće, čovjek od rođenja do smrti. Pravo na život i njegova zaštita jedno je od

najvećih pravnih dobara na kojima počiva sigurnost društva, ali idealne nara-
vi, dok je objekt radnji individualizirani – konkretni čovjek koji se usmrćuje.
Samim time pravno dobro uvijek se povređuje posredno, putem napada na
objekt radnje. Temeljno i nužno objektivno obilježje svakog kaznenog djela
je radnja svojstvena tom djelu. No, biće kaznenog djela može sadržavati kao
posebno obilježje i objekt radnje, koji je u članku 90. KZ opisan općenito, kao
npr. drugi (tj. čovjek), ali i pobliže, kao npr. dijete, trudna žena ili maloljetna
osoba kod kaznenog djela teškog ubojstva iz članka 91. točke 1. KZ (kvalifi-
cirano kazneno djelo).

U promatranom usporednom zakonodavstvu nailazimo također na općenite
opise objekta radnje (Engleska – smrt druge osobe¹, američki Model *Penal
Code* – tko prouzroči nečiju smrt², Švicarska – tko drugog liši života³, Bugar-
ska – tko umišljajno usmrti drugoga⁴, Kuba – onaj tko ubije drugoga⁵, Fran-
cuska – tko hotimično zada smrt drugome⁶, Austrija – tko drugoga ubije⁷), ali
i izravno spominjanje objekta radnje – čovjeka (Njemačka – ubojica je kad
iz ... ubije čovjeka⁸, Italija – prouzrokuje smrt čovjeka⁹, Rusija – umišljajno
počinjenje smrti drugog čovjeka¹⁰, Louisiana – usmrćenje ljudske osobe¹¹).
Austrijski KZ iz 1852. godine navodio je također izravno objekt radnje –
usmrćenje čovjeka, dok su KZ SHS, KZ FNRJ promijenili na općeniti opis
– tko drugog liši života, da bi nov KZ Republike Hrvatske na opisni način
upotrijebio zamjenicu – drugog, ali ne liši, nego usmrti.

Mislim da nije od presudne važnosti navodi li se direktno čovjek ili se
općenito opisuje objekt radnje, nego je bitno da se iz same norme može

¹ Allen, M. J, *Textbook on criminal law*, Oxford, 6. izdanje, University press, 2001., str.
295.

² Iz zbirke nenjemačkih kaznenih zakona na njemačkom jeziku, Berlin, 1965., izvadci iz
jednog američkog oglednog kaznenog zakona, 1962., Philadelphia.

³ *Strafgesetzbuch*, Švicarska, 1937., s izmjenama iz 2004., http://www.admin.ch/ch/d/sr/c/311_O.html

⁴ *Nakazatelen kodeks*, Bugarska, 1968., s izmjenama iz 2004., <http://www.paragraf22.com/pravo/kodeksi/nk.htm>

⁵ *Codigo Penal*, Cuba, 1987., http://www.cubapolidata.com/gpc/gpc-codigo_penal_de_cuba.html

⁶ *Code Penal*, Francuska, 1992., <http://admi.net/code/index-CPENALLL.html>

⁷ *Strafgesetzbuch*, Austrija, 1974., s izmjenama iz 2002., http://www.sbg.ac.at/ssk/docs/stgb/stgb_index.htm

⁸ *Strafgesetzbuch*, Njemačka, 1871., s izmjenama iz 2002., <http://www.bib.uni-mannheim.de/bereiche/jura/gesetze/stgb-inh.html>

⁹ *Codice Penale (Rocco)*, Italija, 1930., s izmjenama iz 2004., http://www.usl4.toscana.it/dp/isll/lex/cp_ll.htm

¹⁰ *Ugolovni kodeks*, Ruska Federacija, 1996., s izmjenama iz 2004., http://zakon.kuban.ru/uk/uk_s.htm

¹¹ Iz zbirke nenjemačkih kaznenih zakona na njemačkom jeziku, Berlin, 1953.; *Kazneno pravo Louisiane*, kaznenopravni akti iz 1942.

zaključiti da je riječ o čovjeku kao živom ljudskom biću, odnosno o pobližim karakteristikama osobe kod kvalificiranog ubojstva, što se dobro uočava u definicijama ubojstva i u našem Kaznenom zakonu i u usporednom zakonodavstvu. U proučavanim predmetima nisam zapazio da bi u sudskoj praksi bilo problema pri utvrđivanju objekta radnje, osim u jednom predmetu u pogledu nove kvalifikatorne okolnosti iz članka 91. KZ – ubojstvo djeteta ili maloljetne osobe, gdje je potrebno da počinitelj *tempore criminis* mora biti svjestan da je objekt napada dijete ili maloljetna osoba. Zabluda o tome je zabluda o biću djela koja isključuje kaznenu odgovornost za kazneno djelo teškog ubojstva iz članka 91. točke 1. KZ, ali ne i za “obično” ubojstvo iz članka 90. KZ. Naime, u predmetu K-240/99 utvrđeno je da počinitelj nije bio svjestan da je oštećenik maloljetna osoba te da mu je do punoljetnosti nedostajalo pet mjeseci. Sud je do takvog zaključka došao na osnovi svjedočkih iskaza i navoda liječnika obducenta da je riječ o muškarcu u dobi od oko 18 godina te je, uz primjenu načela *in dubio pro reo*, presudio u korist okrivljenika da on nije bio svjestan kako je oštećenik maloljetna osoba.

Mislim da je zaključak suda ipak prihvatljiv. Ni svjedoci nisu mogli točno procijeniti oštećenikovu dob, pogotovo počinitelj, zapažanje kojeg je u pijanom stanju i polumračnom diskoklubu sigurno bilo ograničeno, iako je isprovocirao sukob s oštećenikom, pa kad mu je ovaj uzvratilo, uzeo je pivsku bocu, razbio je o šank i trčeci za oštećenikom ubo ga grlom razbijene boce u predjelu vrata s posljedicom ozljede velike arterije i ubrzo smrti.

2. Subjekt kaznenog djela

Subjekt kaznenog djela ubojstva može biti samo druga osoba, odnosno može ga počiniti svatko, pa samim time kazneno djelo ubojstva prema krugu mogućih počinitelja pripada u opća kaznena djela (*delicta communia*). Opća kaznena djela prepoznaju se prema zakonskom opisu odnosno zamjenicom “tko”, što je i slučaj u članku 90. KZ – tko usmrti drugoga. U promatranom usporednom zakonodavstvu nailazimo označavanje subjekta odnosnom zamjenicom (Italija – tko god, Austrija, Bugarska i Švicarska – tko, Kuba – onaj i američki Model *Penal Code* – smatra se onaj). Kazneni zakon Louisiane, Ruske Federacije i Francuske ne navode eksplicite subjekt bilo konkretno ili odnosnom zamjenicom, nego navode što se smatra ubojstvom. Suprotno tome njemački kazneni zakon eksplicite navodi – ubojica je tko, a engleski – osoba je kriva...¹²

Smatram da ni ovdje nije od presudne važnosti na koji se način označava subjekt kaznenog djela, bilo izravno ili neizravno, nego je bitno da se iz

¹² V. bilj. 9, 7, 4, 3, 5, 2, 11, 10, 6, 8, 1.

same norme može zaključiti da subjekt može biti svatko (druga osoba). Kod pronalaženja i procesuiranja subjekata kaznenog djela u pravilu nije smjelo biti dvojbe da su to nakon istrage one osobe koje su i optužene.

No, u jednom slučaju državni odvjetnik na glavnoj raspravi odustaje od kaznenog progona jer nije bilo čvrstih dokaza nakon medicinskog vještačenja da je smrt oštećenika nastupila isključivo zbog radnje dvojice počinitelja od kojih je jedan bio u neubrojivu stanju. Ozljede koje su uzrokovale oštećenikovu smrt mogle su biti posljedica nekoga dubokog krvarenja na koje je trebalo reagirati osoblje psihijatrijske bolnice u Vrapču, gdje se događaj odigrao. Samim time, ni oštećenikov brat nije preuzeo progon s rezignacijom “kako je moguće da osoblje cijelu noć nije reagiralo na ozljede”.

3. Radnja kaznenog djela

“Usvojimo li, međutim, pojmove bića kaznenog djela, protupravnosti i krivnje kao obilježje kaznenog djela, ne možemo izbjeći pitanje *što* mora ispuniti biće kaznenog djela, a zatim što mora biti protupravno i skrivljeno, a to znači da iza bića kaznenog djela, protupravnosti i krivnje kao predikata mora postojati neki subjekt. Stoga je radnja temeljni sastojak u pojmu kaznenog djela, njezina okosnica, dok su ostala obilježja samo njezini atributi koje ona povezuje u čvrstu cjelinu.”¹³

Iz pojma radnje treba isključiti sva ona ponašanja (činjenja i nečinjenja) koja nemaju svojstva radnje, pa je prema tome u pronalaženju jedinstvenog pojma radnje naglašena njegova negativna funkcija radnje.

Kaznena djela ubojstva većinom se izvršavaju činjenjem i zapravo je to kazneno djelo povređivanja koje se sastoji u uništenju života. Sama aktivna radnja (kriterij kauzaliteta), bez obzira na to naziva li se usmrćenjem, ubijanjem, prouzročenjem smrti, lišavanjem života drugoga, hotimičnim zadavanjem smrti drugome, kako to različito navode naše i usporedno zakonodavstvo, jest jasna i upućuje na činjenje. No, ubojstvo može biti izvršeno i nečinjenjem (nepravo kazneno djelo nečinjenjem) kad je počinitelj osoba koja je pravno obvezna spriječiti nastup posljedice (članak 25. stavak 2. KZ). Samim time kazneno djelo ubojstva također je zakonski neregulirano nepravo kazneno djelo nečinjenjem, jer počinitelj odgovara i za nečinjenje (propust), iako zakonski opis obuhvaća samo činjenje (klauzula jednake vrijednosti). U takvim slučajevima sud treba dopuniti biće kaznenog djela uzimajući u obzir odredbu članka 25. stavka 2. KZ. Ipak, u članku 25. stavku 3. KZ propisano je da se počinitelj koji je kazneno djelo počinio nečinjenjem može blaže kazniti, osim

¹³ Horvatić, Ž. – Novoselec, P., Kazneno pravo, opći dio, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, 2001., str. 162.

ako je riječ o kaznenom djelu koje se može počiniti samo činjenjem. Zakonski neregulirano nepravo kazneno djelo nečinjenjem osim u hrvatskom nalazimo i u austrijskom, njemačkom, talijanskom, ruskom, bugarskom, španjolskom, kubanskom, meksičkom i engleskom kaznenom pravu. Suprotno tome, u Kaznenom zakonu Louisiane navodi se da se usmrćivanje ljudske osobe može osim djelovanjem ostvariti posredovanjem ili nehajem, a američki Model *Penal Code* navodi da se počiniteljem kaznenog djela protiv života smatra i onaj tko namjerno, svjesno, lakoumno ili nemarnošću prouzroči nečiju smrt.¹⁴

U proučavanim predmetima upućujem na slučaj koji je opisan pod točkom 2. Subjekt kaznenog djela, gdje je obustavljen progon subjekata optuženih za djelo koje je očigledno nastalo propustom osoblja psihijatrijske bolnice Vrapče, a počinitelj nije otkriven. Tu dolazi do izražaja negativna funkcija radnje uz uzročnost – teorija ekvivalencije – svih ljudskih radnji koje su na bilo koji način utjecale na nastanak posljedice, jer je državni odvjetnik odustao od kaznenog progona počinitelja u nedostatku čvrstih dokaza da je smrt oštećenika isključivo nastupila zbog radnje dvojice počinitelja, već i zbog propusta osoblja. U ostalim predmetima radnja počinjenja kaznenih djela izvršena je činjenjem. Sama sredstva kojima je izvršena radnja možemo podijeliti na izravna ili neizravna, fizička ili psihička, o kojima će biti više riječi kod načina i sredstva izvršenja pod točkom C. d). Ovom prilikom potrebno je još istaknuti da je u početku primjene novog Kaznenog zakona Republike Hrvatske u nekoliko predmeta uočeno nesnalaženje kako u činjeničnom tako i u zakonskom opisu. Za kazneno djelo ubojstva iz članka 34. KZ umjesto “s umišljajem da drugoga liši života” navedeno je “u cilju da se usmrti drugoga”, dok za kaznena djela ubojstva iz članka 90. KZ umjesto novog obilježja “u cilju da usmrti” upotrijebljeno je staro obilježje “u namjeri da drugu osobu liši života ili u nakani da je usmrti, ubije”. Također ističem slučaj gdje je prema mojem mišljenju namjera gotovo istodobna s radnjom izvršenja. Motiv je ostavljanje počinitelja od djevojke, koji to ne podnosi zbog narcističke povrede, što je obilježje njegove ličnosti. Zbog takvog obilježja psihijatrijski vještak ipak smatra da je smanjeno ubrojav, a sud smatra da je djelo počinio s izravnom namjerom (svjestan opasnog sredstva – pištolja) te teže posljedice (ispaljenje hica na maloj udaljenosti). Sud nije prihvatio kvalifikaciju državnog odvjetnika da je riječ o kaznenom djelu iz članka 34. stavka 2. točke 4. Krivičnog zakona RH “ubojstvo iz bezobzirne osvete i niskih pobuda”, jer je izostalo hladnokrvno pripremanje ubojstva (djelo se dogodilo u lokalu). Počinitelj je pištolj prvo prislonio na svoju sljepoočnicu te ga je metak promašio jer mu je oštećena pomaknula ruku, a onda je uperio pištolj u djevojku i ispalio odmah drugi metak djevojci u čelo (namjera gotovo istodobna s radnjom izvršenja) i posljedicom gdje je razdoblje između radnje izvršenja i posljedice irelevantno.

¹⁴ V. bilj. 11, 2.

Mislim da je sud pravilno odbio kvalifikaciju državnog odvjetnika jer “bezobzirnost se sastoji u tome da se osveta provodi na nevinoj osobi, koja nije dala za to nikakva povoda. Kod počinitelja postoji hladnokrvnost pri pripremanju ubojstva, a izostaje osjećaj odgovornosti. Priroda krvne osvete sastoji se u tome da ona u svojoj biti predstavlja osvetu koja je lišena svakog smisla jer isključuje pravičnost kao etičko načelo” (VSRH, KŽ-175/93. od 21. travnja 1993.). Samim time nisu postojale niske pobude, prema sadašnjim izmjenama KZ-a iz 1997. “naročito” niske pobude, izraz koji je sudska praksa usvojila i prije izmjene KZ-a, jer se u konkretnom slučaju ne radi o pobudi (ljubomora) koja je u oštroj suprotnosti s vladajućim moralom. Također nema bezobzirne osvete, jer je počinitelj u prvi mah htio ubiti sebe, pa je u skladu s naprijed navedenom sentencijom VSRH ispravno sud zaključio da je izostalo “hladnokrvno” pripremanje ubojstva.

4. Posljedice kaznenog djela

Materijalna kaznena djela su kaznena djela koja u svom biću sadržavaju posljedicu shvaćenu kao učinak na objektu radnje koji je prostorno i vremenski odvojen od radnje. Tipična materijalna kaznena djela su ubojstvo (članak 90. KZ) i prouzročenje smrti iz nehaja (članak 95. KZ) jer za njihovo postojanje nije dovoljno da je izvršena radnja, npr. da je povučen obarač puške, nego se zahtijeva i smrt žrtve.¹⁵

Ovom prilikom ističem proučeni predmet (K-57/99) gdje sin ubada nožem oca u lijevu stranu trbuha, dok je otac ležao na krevetu. Počinitelju se stavilo na teret da je neizravno prouzročio očevu smrt, koji je umro od plućne embolije skoro mjesec dana nakon što je uboden. No, medicinskim vještačenjem nije dokazano da je sam ubod za posljedicu imao očevu smrt, pa je državni odvjetnik prekvalificirao kazneno djelo ubojstva na pokušaj ubojstva. Simptomatično je da je umrli bio kratko vrijeme u bolnici, izašao iz bolnice te mu je poslije ponovo pozlilo i vraćen je u bolnicu, gdje je umro. Postavlja se pitanje je li liječnička pomoć bila adekvatna, pa bi možda počinitelj trebao odgovarati za ubojstvo uz okolnosti prema članku 56. stavku 2. KZ pod kojim je kazneno djelo počinjeno. Naime, smrti su pridonijeli i naknadni uzroci pa bi to trebalo počinitelju uzeti kao olakotnu okolnost pri odmjeravanju kazne, osim ako je došlo do prekida uzročnog niza, što je izgleda slučaj jer odgovara samo za pokušaj ubojstva. Uz otegotne okolnosti, napad na vlastitog oca, kao i uz olakotne okolnosti neosuđivanosti, kajanja, žaljenja, doprinosa oštećenika i smanjene ubrojivosti, sud mu je uz ublažavanje prema članku 57. stavicima 1. i 2. točki d izrekao kaznu zatvora u trajanju tri godine.

¹⁵ V. bilj. 13, str. 177.

5. Uzročnost

Da bi kod materijalnih kaznenih djela bilo ostvareno biće kaznenog djela, nije dovoljno da postoje radnje i posljedice, nego se traži da je upravo radnja prouzročila posljedicu. Uzročnost (kauzalitet) na taj je način i sama postala obilježje kaznenog djela i sastavni dio bića kaznenog djela.¹⁶

Iako kod kaznenog djela ubojstva iz članka 90. KZ izrijeком nije istaknuta uzročnost, podrazumijeva se postojanje radnje (usmrćenja) i posljedice (smrti). Izrijeком uzročnost ne predviđaju ni kazneni zakoni Austrije, Njemačke, Italije, Švicarske, Španjolske i Kube. Englesko kazneno pravo upravo ističe uzročnost, ali i krivnju – osoba je kriva za ubojstvo s namjerom ako prouzroči smrt druge osobe – iako uzročnu vezu koja je uvijek objektivne naravi ne treba miješati s krivnjom, tj. subjektivnim odnosom počinitelja prema djelu. Krivnju, a ne uzročnost, ističe i Kazneni zakon Louisiane, američki Model *Penal Code*, kazneni zakoni Švicarske, Bugarske, Rusije i Francuske s izrazima namjerno, umišljajno, hotimično, a posebice španjolski KZ – “bit će kažnjen kao krivac”, iz kojeg izraza jasno proizlazi i uzročnost. Kod Francuza nailazimo na normu koja sadržava riječi - “zadaje smrt drugome”, što predstavlja ubojstvo, a kod Rusa - “umišljajno izazvane smrti”, gdje se u riječima “zadaje” i “izaziva” kristalizira uzročna veza između radnje i posljedice.

Naša sudska praksa u procjepu više teorija o uzročnosti (ekvivalencije, adekvatnosti, objektivnog uračunavanja) govori o “kaznenopravnoj uzročnosti”, koja slijedi misao teorije objektivnog uračunavanja, “jer i taj izraz sugerira da čisto prirodnoznanstvena uzročnost nije dovoljna, nego se traži još i kaznenopravna, tj. normativno shvaćena uzročnost”... “radnjom počinitelja mora se stvoriti protupravna opasnost za objekt radnje i da se upravo ta opasnost mora realizirati u posljedici koju predviđa zakon kao obilježje kaznenog djela”. Znači “teorija objektivnog uračunavanja polazi od toga da je uzročnost shvaćena u smislu teorije ekvivalencije nuždan, ali ne i dovoljan uvjet objektivnom uračunavanju. Na naturalistički (empirijski) shvaćenu uzročnost mora se nadovezati normativna (vrijednosna) ocjena”.¹⁷

U jednom od predmeta iz uzorka suprug nakon svađe sa suprugom uzima pištolj, kreće za suprugom koja se zaključava u sobu i ispaljuje metak kroz vrata sobe (stvorio protupravnu opasnost za objekt radnje). Na osnovi toga državni odvjetnik podiže optužnicu za pokušaj ubojstva. No, nakon nalaza i mišljenja balističkog vještaka i iskaza same supruge o njezinu položaju u sobi, državni odvjetnik optužnicu prekvalificira na kazneno djelo dovođenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom iz članka 263. stavka 1. KZ, jer se prethodno stvorena protupravna opasnost nije realizirala u posljedici

¹⁶ V. bilj. 13, str. 195.

¹⁷ Ibidem, str. 202 i 203.

koju predviđa zakon kao obilježje ubojstva (pokušaja), nego se prouzročena posljedica ispaljivanja metka kroz vrata realizirala prema obilježjima prekvalificiranog kaznenog djela. Posljedica kaznenog djela je opasnost, i to stvarna (konkretna) opasnost za život i tijelo počiniteljeve supruge (objekt radnje), ali ona je zaključala vrata sobe i pomaknula se od njih, što suprug nije znao, pa je ispaljivanjem hica kao općeopasne radnje iz općeopasnog sredstva uslijedila samo opasnost za ugrožavanje života i tijela, a ne pokušaj namjerno uzrokovane smrti. Razvidno je iz tog slučaja da se uz uzročnost razmatrala i krivnja, što nailazimo u definicijama iz usporednog zakonodavstva. Ovdje bismo mogli istaknuti i problem neizravnog prouzročenja očeve smrti koji je naveden prije pod točkom 4. Posljedice kaznenog djela. "Kazneno je djelo počinjeno i u slučaju ako su u nastupu smrti participirali drugi, naknadni uzroci, kad je počinitelj stvorio opasnu situaciju koja, i pokraj djelovanja drugih uzroka, ne prekida kauzalitet. U slučaju prekida postojećeg uzročnog niza i nastanka novoga, počinitelj će odgovarati samo za pokušaj ubojstva."¹⁸

6. Pokušaj

Hamurabijev zakonik ne poznaje institut pokušaja, a Rim poznaje, i to kao podmetanje požara s namjerom ubojstva. Srednjovjekovno kanonsko crkveno pravo poznaje dvije vrste pokušaja. Zločinački pokušaj (*conatus delicti*) sastoji se u tome da netko počinj djela (propuste) koja (koji) po svojoj prirodi vode do zločinačkog uspjeha, a da on uistinu ne nastupi. Neuspjeli zločin (*delictum frustratum*) onaj je pokušaj kod kojeg iz nekog uzroka koji leži izvan počiniteljeve volje ne nastupi željena posljedica. Zločinački pokušaj je ubrojiv i kažnjiv, ali manje nego gotovi zločini, dok se neuspjeli zločin kažnjava strože nego jednostavni pokušaj.¹⁹

Francuski zakon o kažnjivosti pokušaja iz 1795. godine kažnjava pokušaj za svaki zločin, što preuzima 1810. godine i *Code Napoleon*. Pruski KZ iz 1851. godine također kažnjava pokušaj kod zločina i definira ga kao početak izvršenja djela. Nizozemski iz 1881. godine kao najmodernija kodifikacija 19. stoljeća predviđa obvezno kažnjavanje za pokušaj i pomaganje (jednu trećinu kazne od one za dovršeno djelo). Norveški iz 1902. godine također predviđa blaže kažnjavanje, a Ferrijev projekt KZ-a iz 1921. godine u skladu s koncepcijom opasnosti (utvrđivanje opasnosti počinitelja) pokušaj i supočiniteljstvo identificira s dovršenim dijelom. Zakonik SHS identično kao i nizozemski

¹⁸ Bačić, F. – Pavlović, Š., Komentar Kaznenog zakona, Zagreb, 2004., Organizator, str. 432.

¹⁹ Derenčinović, D., Temeljne značajke povijesti materijalnog kaznenoga prava starog i srednjeg vijeka, magistarski rad, 1997., neobjavljeno, str. 144.

previđa blaže kažnjavanje pokušaja i pomaganja, dok njemački KZ iz 1975. godine navodi da je djelo pokušano s namjerom kad je započeto izvršenje djela, a nije nastupila posljedica. Pokušaj je kažnjiv samo kod težih djela i inače kad je to zakonom posebno propisano.

“Danas prevladavaju mješovite teorije koje vode računa i o objektivnim i o subjektivnim mjerilima. Za njih je bit pokušaja u zločinačkoj volji počinitelja, koja se ostvarila u djelu. To stajalište usvaja i naš zakon. On je doduše početak pokušaja odredio formulacijom koja upućuje na objektivno mjerilo (započinjanje ostvarenja kaznenog djela), ali je vodio i računa i o subjektivnom stajalištu kada mogućnost blažeg kažnjavanja za pokušaj nije učinio obveznim, nego je dopustio da se pokušaj kažnjava kao i za dovršeno kazneno djelo. Predviđajući pak kažnjivost svakog neprikladnog pokušaja, on je usvojio subjektivno stajalište, ali je istodobno vodio računa i o objektivnom stajalištu time što je dopustio mogućnost oslobođenja od kazne za neprikladni pokušaj”.²⁰

Dakle, potrebna su tri nužna obilježja: namjera, započinjanje ostvarenja kaznenog djela i nedovršenost kaznenog djela. Prema tome može se reći da naš KZ u vezi s pokušajem prati normu njemačkog KZ-a. Švicarski KZ prati navedeni koncept, ali za neprikladni pokušaj dopušta samo ublažavanje kazne po slobodnoj ocjeni suca odnosno mogućnost oslobođenja od svake kazne okrivljenika koji je postupao pod utjecajem maloumnosti. Austrijski KZ također kažnjava pokušaj, ali u definiciji pokušaja osim izvršitelja, koji je sam poduzeo radnje za izvršenje djela, spominje da je ili nagovorio drugu osobu na radnje za izvršenje djela ili da sudjeluje u tome. Pokušaj ili sudjelovanje u neprikladnom (apsolutnom) pokušaju ne kažnjava – objektivne teorije.²¹ Francuski KZ propisuje da će se počinitelj kazniti za pokušaj zločina ili prijestupa u slučajevima predviđenim zakonom. Pokušaj postoji kad je manifestiran početkom izvršenja, koje je prekinuto ili je izostao njegov učinak samo zbog okolnosti neovisnih o počiniteljevoj volji. Kubanski slijedi koncept njemačkog i hrvatskoga: “pokušaj se smatra ako je osoba započela kazneno djelo a da ga nije uspjela dovršiti”. Za pokušaj sud može ublažiti kaznu do dvije trećine minimalne kazne. Također nije kažnjiv pokušaj ako osoba oduстане od djela ili izbjegne kažnjivi rezultat. Za neprikladni pokušaj predviđa

²⁰ V. bilj. 13, str. 323.

²¹ Zlatarić, B., Krivični zakonik u praktičnoj primjeni, I. svezak, opći dio, Zagreb, Narodne novine, 1956., str. 83, fusnota 34: “Prvi je postavio problem nepodesnog pokušaja F e u e r b a c h još g. 1804. Razlikovanje na apsolutno i relativno nepodesan položaj uveo je u teoriju M i t t e r m a i e r g. 1816. Apsolutno nepodesno sredstvo odnosno predmet predleži, ako je ‘po sebi i za sebe’ (an und für sich), ‘unaprijed’ (von vornherein) nepodesno za dovršenje djela; relativno nepodesno sredstvo (o relativno nepodesnom objektu se obično ne govori) predleži, kad se neko sredstvo, po sebi podesno za određenu svrhu, ukazuje nepodesnim u određenom načinu upotrebe”.

mogućnost ublažavanja kazne ispod zakonskog minimuma.²² I španjolski predviđa smanjenje kazne za jedan ili dva stupnja imajući u vidu opasnost djela i stupanj do kojeg je došlo samo počinjenje djela.²³ To je i intencija našeg KZ-a koji prema članku 33. stavku 2. KZ dopušta blaže kažnjavanje (fakultativno), a ovisi o tome do koje se mjere počinitelj približio dovršenju, koliki je stupanj opasnosti njegove radnje i koliki je stupanj njegove zločinačke volje (krivnje). Za kazneno djelo ubojstva pokušaj je kažnjiv jer se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, odnosno za pokušaj drugog kaznenog djela samo kada to zakon izričito propisuje.

Iz proučavanih predmeta pokušaja ubojstva i teškog ubojstva moglo bi se reći da je uvijek uslijedilo blaže kažnjavanje, ali i visina tako ublažene kazne ovisi o tome do koje se mjere počinitelj približio dovršenju, koliki je stupanj opasnosti njegove radnje i koliki je stupanj opasnosti njegove zločinačke volje (krivnje). Tako VSRH preinačuje kazne zatvora od po dvije godine za dva pokušaja ubojstva (izravna i neizravna namjera) – jedinstvena kazna od tri godine na kazne zatvora tri i dvije godine izričući jedinstvenu kaznu zatvora od četiri godine i šest mjeseci, apostrofirajući visok stupanj kriminalne volje kod počinitelja, koji je u bitno smanjeno ubrojivom stanju ubacio bombu u kuću zbog zavade s oštećenikom (drugo nužno obilježje pokušaja), nanijevši mu teške tjelesne ozljede i ne ozlijedivši drugu osobu koja se zatekla u kući (treće nužno obilježje pokušaja). Znači, počinitelj je započeo s ostvarenjem kaznenog djela radnjom bacanja ručne bombe M 75 u oštećenikovu kuću, koja je i eksplodirala unutar sobe, ali kazneno djelo ubojstva oštećenika ostalo je nedovršeno, jer je on srećom zadobio u zbroju tešku tjelesnu povredu (sada teška ozljeda) u obliku više eksplozivnih ozljeda abdomena, grudnog koša, glave i lijeve ruke. Ručna bomba M 75 ubojito je sredstvo s omotačem od 2.000 čeličnih kuglica i aktivira se nakon tri-četiri sekunde od izvlačenja osigurača. VSRH navodi da je Županijski sud u Zagrebu u konkretnom slučaju precijenio olakotne okolnosti – starija životna dob (rođen 1929.), bitno smanjena ubrojivost i činjenica da je spletom sretnih okolnosti jedna osoba ostala neozlijeđena. Od otegotnih okolnosti navodi kažnjavanje pet puta za imovinske delikte, tešku tjelesnu povredu iz 1969. godine, prekršajnu evidentiranost trinaest puta zbog svađe i tučnjave, tjelesnih napada i prijetnje da će ubiti građane i pijano stanje – sklon nasilju pod utjecajem alkohola. Navedena starija životna dob kao olakotna okolnost mogla bi se *argumentum a contrario* prihvatiti s obzirom na olakotnu okolnost mladosti (25 godina) već spomenutog slučaja mladića koji je pucao djevojci u čelo, dok sam skeptičan da je olakotna okolnost neozlijeđenost jedne osobe. Inače, namjera je prvo

²² V. bilj. 6, 5.

²³ Código Penal, Španjolska, 1995., http://noticais.juridicas.com/base_datos/Penal/1o10-1995.html

nužno obilježje pokušaja, a da je počinitelj postupao s izravnom namjerom ubojstva oštećenika, proizlazi iz njegove obrane (“odmah sam pobjegao kući jer mi je poznato da nakon 8 sekundi od aktiviranja dolazi do eksplozije” odnosno “odmah sam pobjegao jer bi me bomba mogla ubiti”, “gledao sam da nikoga nema u blizini da ne stradaju nevini ljudi”) te je samo pukim slučajem pridošla osoba, za koju je počinitelj znao da je došla u posjet oštećeniku, ostala neozlijeđena – neizravna namjera. Kako bi sud ocijenio takvu okolnost da je osoba s kojom je bio u zavadi ostala neozlijeđena? Može se pretpostaviti da tu okolnost tada ne bi ocijenio olakotno, a postavlja se pitanje je li za pridošlu osobu počinitelj postupao u neizravnoj namjeri s obzirom na to da je u istražnom postupku navedeno da je zajedno s oštećenikom spavao u bračnom krevetu. Također je upitna osuđivanost za tešku tjelesnu povredu iz 1969. godine, jer bi ona primjenom instituta rehabilitacije trebala biti brisana, odnosno sud bi je trebao zanemariti. Sud inače pravilno nije prihvatio navod branitelja da je počinitelj postupao u krajnjoj nuždi jer se branio od opasnosti obojice oštećenika, koji su ga stalno napadali, pa je radi zaštite od njihovih napada i postavio dvostruka vrata na svojoj kući. Naime, u konkretnom slučaju nema istodobne neskrivljene opasnosti, jer u trenutku kad je počinitelj stvorio odluku da baci bombu, nikakve opasnosti za njega nije bilo jer se nalazio u svojoj kući, a prethodno je bio kod liječnika u Traumatološkoj bolnici, a niti mu je kakva opasnost prethodila.

U pogledu stupnja opasnosti počiniteljeve radnje i približavanja dovršenju djela ističem slučaj bitno smanjenog ubroji vog počinitelja koji je nakon prepirke s oštećenikom otišao i vratio se s vojničkim nožem oštrice dvadeset centimetara i ubo ga šest puta u predjelu leđa – teške tjelesne ozljede. Bez obzira na njegovu bitno smanjenu ubroji vost i na neizravnu namjeru te na olakotne okolnosti (mlađa dob, otac jednog malodobnog djeteta, sudionik Domovinskog rata, neosuđivanost), mislim da je izrečena kazna od jedne godine i šest mjeseci preniska. Na presudu nije bilo žalbe te se stječe dojam da su državno odvjetništvo i sud olako prešli preko činjenice da je počinitelj s obzirom na ratno iskustvo bio svjestan (iako ograničeno) razornosti upotrebe vojničkog noža i ustrajnošću njegove radnje (šest uboda u predjelu leđa, gdje je i jedan ubod oštrice od dvadeset centimetara dovoljan da ošteti vitalne centre i dovede do smrtnog ishoda). Osim toga, državno odvjetništvo nije se žalilo ni na izmijenjeni činjenični opis djela iz optužnice na način da je direktni umišljaj u činjeničnom opisu zamijenjen eventualnim umišljajem: “Po mišljenju ovog vijeća nedvojbeno je utvrđeno da je okrivljeni postupajući na način kako je to opisano u izreci ove presude ostvario objektivna i subjektivna obilježja krivičnog djela iz članka 34. stavka 1. KZ RH. Naime, kada se ima u vidu činjenica da je okrivljeni nožem dužine oštrice oko 20 cm zadao oštećenom šest ubodnih rana u predjelu leđa, od kojih je jedna bila teška tjelesna, a pet je bilo lakih tjelesnih ozljeda, te kada se ima u vidu nalaz i mišljenje liječnika

vještaka da je okrivljeni ubodima nekog drugog smjera istog ili eventualnog jačeg intenziteta mogao nanijeti tešku i po život opasnu povredu odnosno tešku tjelesnu povredu sa smrtnim ishodom, po mišljenju ovog vijeća može se izvući zaključak da je okrivljeni, iako u alkoholiziranom stanju, u granicama svoje bitno smanjene uračunljivosti bio svjestan činjenice da s obzirom na sredstvo koje je upotrijebio i mjesto gdje je nanio šest ubodnih rana može i usmrtniti oštećenog te je postupajući na navedeni način pokazao da i pristaje na nastupanje takve posljedice, čime je u odnosu na takvu posljedicu postupao s tzv. eventualnim umišljajem”.

Skeptičan sam u vezi s navedenim, jer sud u obrazloženju presude prethodno navodi da je nakon svađe počinitelja i oštećenika u jednom trenutku počinitelj napustio nakratko lokal i po povratku, u nastavku prepirke, prišao oštećeniku s leđa i, dok je oštećenik stajao ili sjedio pokraj šanka, izvršio je naprijed opisanu radnju ubadanja oštećenika. Samo odlazak po vojnički nož dužine oštrice 20 cm po mojem mišljenju upućuje na zaključak da je počinitelj svjestan (iako ograničeno) djela te da hoće njegovo počinjenje, pogotovo što po povratku pristupa oštećeniku s leđa i zadaje mu šest uboda nožem.

U jednom drugom slučaju gdje je počinitelj ubo nožem oštećenika u prsa klečeći na njemu, VSRH po žalbi zbog očekivanog ujedinjenja prakse reagira i preinačuje kaznu zatvora od jedne godine i šest mjeseci na dvije godine i šest mjeseci. Stječe se dojam da su dvije godine i šest mjeseci zatvora “optimalna tarifa” za kazneno djelo pokušaja ubojstva uz, recimo, veći broj olakotnih nad otegotnim okolnostima. Takva tvrdnja proizlazi iz još jednog slučaja gdje je počinitelj u caffe baru iz pojasa hlača izvadio pištolj, ispalio prema oštećeniku jedan hitac – zadobivena prostrijelna rana desne nadlaktice – sin i gost pokušali su ga spriječiti, no on se otima i ispaljuje još jedan hitac i nanosi oštećeniku prostrijelne rane obiju natkoljenica. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju dvije godine i šest mjeseci uz olakotne okolnosti neosuđivanosti, smanjene ubrojivosti, oca dvoje djece, PTSP-a, Domovinskog rata, i to na prvim crtama bojišnice, a upornost kao otegotna okolnost. No, navedena “optimalna tarifa” ne može se ipak uzeti kao pravilo, što pokazuje sedam sljedećih slučajeva pokušaja ubojstva.

Svih sedam počinitelja smanjeno su ubrojivi pod dominantnom ovisnošću o alkoholu, pa u šest slučajeva sud izriče sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, a samo u jednom slučaju sigurnosnu mjeru obveznoga psihijatrijskog liječenja iz čl. 75. KZ (prvi iz poluautomatske puške puca na suprugu, drugi iz sačmarice na brata, treći kao gazda lokala nožem ubada gosta u predjelu trbuha, sedmi puca iz pištolja u predjelu prepona i trbuha oštećeniku s kojim je prije bio u sukobu, četvrti ubada nožem oca u lijevu stranu trbuha dok je otac ležao u krevetu, peti je zamahnuo nožem prema oštećenikovo glavi, koji se izmaknuo i počeo bježati – sustigao ga te je oštećenik pao na zemlju braneći se od udaraca nožem, a šesti je gušio suprugu, u čemu ga je

kći spriječila). Počinitelju iz prvog slučaja izrečena je kazna zatvora dvije godine i šest mjeseci, drugom jedna godina, trećem jedna godina uz preinačenje VSRH na tri godine, četvrtom tri godine, petom dvije godine uz preinačenje VSRH na jednu godinu i šest mjeseci, šestom jedna godina i osam mjeseci uz preinačenje VSRH na jednu godinu i sedmom tri godine. Može se konstatirati dosta neujednačena kaznena politika, koju ipak ujednačuje VSRH. U šestom slučaju VSRH to obrazlaže izraženom olakotnom okolnošću bolešću dijabetesa, u petom slučaju novom okolnošću za ublažavanje zbog smanjene ubrojivosti prema članku 42. KZ, a u trećem povisuje kaznu zbog okolnosti pod kojima je djelo počinjeno – optuženik je prijetio i svjedoku u lokalu, njegova ličnost i stupanj njegove krivnje.

Zanimljivo je da VSRH nije preinačio kaznu zatvora na nižu kaznu u sedmom slučaju, iako je već u prvostupanjskoj presudi iskorišteno ublažavanje osim za pokušaj i za smanjenu ubrojivost prema članku 42. KZ. Vjerojatno se u tom slučaju priklonio otegotnim okolnostima utvrđenima od nižeg suda – neprimjerena reakcija optuženika na oštećenikovo pitanje zašto gleda u njega; događaj se dogodio u centru grada na tržnici Dolac; strah i nelagoda svih prisutnih, i nije iskazao žaljenje, osim na glavnoj raspravi. Ako je žaljenje iskazao na raspravi, onda je to trebala biti olakotna okolnost kajanja, jer smatram da je irelevantno u kojem stadiju kaznenog postupka počinitelj izrazi žaljenje. Kazneni postupak u konkretnom slučaju započinje donošenjem rješenja u istrazi, a zatim glavnom raspravom nakon pravomoćnosti optužnice. Osumnjičeničnikovo je pravo da se u istrazi brani šutnjom, a na početku glavne rasprave u svojstvu optuženika samo daje izjavu osjeća li se ili se ne osjeća krivim. Tek nakon provedenog dokaznog postupka stječe mogućnost u eventualnoj obrani i pri završnoj riječi, između ostaloga, izraziti žaljenje (kajanje), što sudska praksa prihvaća kao olakotnu okolnost. No, postavlja se pitanje može li se kajanje nakon izvršenog kaznenog djela smatrati olakotnom okolnošću. Mislim da kod kaznenih djela ubojstva kajanje može biti samo počiniteljeva izjava (iskrena ili neiskrena), jer on teško može umanjiti nastale posljedice – život se ne može vratiti. Kod pokušaja ubojstva počinitelj može na određeni način umanjiti posljedice djela, pa ako nešto učini u tom smjeru (ozbiljno i primjereno pokuša ublažiti ili umanjiti posljedice djela, na primjer spremnošću za realizaciju naknade materijalne i nematerijalne štete oštećenika), izjava o kajanju mogla bi biti olakotna okolnost, ali uz razmatranje stupnja opasnosti počiniteljeve zločinačke volje, opasnosti njegove radnje i mjere približavanja dovršenju djela. U konkretnom slučaju povećana je opasnost počiniteljeve radnje, jer on ispaljuje dva hica u smjeru oštećenika i na opisani način približava se u značajnoj mjeri dovršetku djela. Zanimljiva je također ocjena psihijatrijskog vještaka da optuženik vlastitom odlukom nije dovršio djelo. Naime, nakon ispaljenih dvaju hitaca stajao je nad oštećenikom i treći je hitac uputio pokraj prodavača koji mu je prigovorio što to radi. Smatram da je sud pravilno zaključio da se radi o dovršenom pokušaju, jer je samo posljedica izostala.

Također ističem slučaj poremećenih odnosa dvojice braće oko podjele imovine, gdje je utvrđeno da se radi o neprikladnom pokušaju. Sredstvo izvršenja bio je pištolj marke FN Browning, ali taj pištolj ima malu probojnu snagu od svega 50 metara u sekundi, pa s obzirom na to da je hitac prošao kroz dva stakla, riječ je o neprikladnom sredstvu jer je za probijanje kože potrebna brzina od 60 metara u sekundi. No, počinitelj nije bio svjestan neprikladnosti sredstva jer nije znao da je sredstvo neprikladno pa je ispalio tri hica tako da su druga dva hica slijedila smjer gdje se bacio njegov brat kako bi izbjegao izravne pogotke (visok stupanj kriminalne volje i opasnost počiniteljeve radnje). Prema tome, iako se radilo o neprikladnom sredstvu, počinitelj to nije znao pa je postupao u izravnoj namjeri i presuđen je na kaznu zatvora od jedne godine uz opoziv prijašnje uvjetne osude.²⁴

Navedena "optimalna tarifa", ako se na takav način može govoriti, s obzirom na deset proučenih slučajeva, nešto je viša kod kaznenog djela pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 2. KZ RH u vezi s člankom 17. OKZ RH odnosno teškog ubojstva iz članka 91. u svezi s člankom 33. stavkom 1. KZ i kreće se oko četiri godine u tri slučaja. U prvom slučaju počinitelj je s umišljajem započeo drugoga lišiti života i pri tome s umišljajem doveo u opasnost život još nekoliko osoba (članak 34. stavak 2. točka 2. KZ RH u vezi s člankom 17. stavkom 1. OKZ RH).²⁵ Počinitelj je nakon svađe i fizičkog obračuna otišao po ručnu bombu i bacio je u smjeru oštećenika, zbog čega su oštećenik i više osoba zadobili eksplozivne ozljede lake naravi. *Tempore criminis* bio je u povišenom afektivnom stanju, konfliktnoj situaciji, akutnoj etiliziranosti, što je sve dovelo do agresivne reakcije i time smanjene ubrojivosti, ali svjestan ubojitog djelovanja bombe (direktni umišljaj), jer u svojoj obrani navodi: "a ako bi ga bomba ubila, ne bi mi bilo krivo" – velik stupanj opasnosti zločinačke volje. Ipak, kazna je ublažena ispod zakonskog minimuma zbog

²⁴ V. bilj. 21, str. 85. "Pokušaj je, prema tome, nepodesan ako danim sredstvom, prema danom objektu, u danoj situaciji ni nitko drugi, koji bi spretnije postupao, ne bi mogao izvršiti krivično djelo. Iz ovog proizlazi, da je odredbom člana 17. KZ obuhvaćen kako apsolutno tako i relativno nepodesan pokušaj prema onoj staroj danas već općenito napuštenoj teoriji, koja to razlikovanje pravi. U svjetlu ovakve interpretacije odredbe čl. 17. KZ neke odluke sudova zaslužuju kritiku. Tako je V. s. NRH u svojoj odluci KŽ 887/51 od 11. IX. 51. uzeo da kliješta kojima je optuženi pokušao odvinuti vijke i rastaviti željezničku prugu, a koja nisu odgovarala maticama vijaka, nisu nepodesno sredstvo, jer se pod povoljnim uvjetima djelo njima moglo izvršiti."

²⁵ Garačić, A., *Kazneni zakon u primjeni*, Zagreb, Naklada Zadro, 2001., str. 141: "Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN br. 129/00 od 22. prosinca 2000.) brisan je kvalificirani oblik ubojstva (tko drugog usmrti i pri tom se namjerom dovede u opasnost život još jedne ili više osoba), a ovakve će se situacije rješavati primjenom odredaba o stjecaju kaznenog djela ubojstva iz čl. 90. KZ i kaznenog djela dovođenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom iz čl. 263. KZ".

olakotnih okolnosti smanjene ubrojjivosti, neosuđivanosti, sudjelovanja u Domovinskom ratu, obiteljskog stanja i doprinosa oštećenika.²⁶

U drugom slučaju (iz koristoljublja, znajući da je oštećenik primio mirvinu, zajedno pijući udario ga je staklenom bocom po čelu, a zatim ga je izudarao zidarskim čekićem uzevši iz novčanika 250,00 kn), počinitelju je honorirana kao olakotna okolnost što se drugi dan sam prijavio policiji te je oštećeniku po dolasku policije spašen život. U trećem slučaju izrečena je također kazna zatvora od četiri godine, nakon što je sud izvršio prekvalifikaciju pokušaja kaznenog djela iz članka 91. točke 3. KZ (osobito okrutan i krajnje podmukao način) na kazneno djelo pokušaja ubojstva iz članka 90. KZ, što je u suprotnosti s kaznom politikom za pokušaj ubojstva, koja se uz individualizaciju kazne kretala između jedne i tri godine zatvora. Valja povjerovati da je sud u konkretnom slučaju imao u vidu da je riječ o ubrojivom počinitelju naspram smanjeno ubrojivih u prva dva slučaja. Pri tome je od otegotnih okolnosti naveo izrazito visok stupanj bezobzirnosti (javno mjesto, pred više ljudi počinitelj zbog ljubomore pokušava pregaziti automobilom bivšu djevojku, koja je prethodno izašla iz automobila kad je počinitelj svojim automobilom više puta udario automobil koji je vozio njezin novi dečko te se spotaknula i pala), visok stupanj iskazanog nasilja, što je šokantno djelovalo na žrtve i očevce. Neosuđivanost i sudjelovanje u Domovinskom ratu bile su olakotne okolnosti. Postavlja se pitanje vrednovanja ublažavanja kazne s obzirom na to da u prva dva slučaja postoje kvalifikatorni elementi naspram trećeg slučaja gdje je odbijen kvalifikatorni element (osobito okrutan i krajnje podmukao način).

Je li veći stupanj opasnosti zločinačke volje u pogledu namjere da se pregazi bivša djevojka od višestrukog udaranja zidarskim čekićem ili bacanjem ručne bombe prema skupini ljudi? Bacanjem aktivirane ručne bombe počinitelj se praktično sasvim približio dovršenju djela, budući da od središta eksplozije ručne bombe u 80% slučajeva sve osobe smrtno stradavaju u okruženju od 12 metara. Samo pukim slučajem oštećenik i ostale osobe zadobile su eksploziv-

²⁶ Ibidem, str. 140: "6. Počinio je šest djela ubojstva u pokušaju iz čl. 34. st. 1. KZ RH u vezi s čl. 17. st. 1. OKZ RH optuženik koji je posred prostorije ugostiteljskog objekta, veličine 6,40 x 5,20 m, u kojoj se nalazilo 6 osoba, bacio aktiviranu ručnu bombu M-75, koja se otkotrljala do vrata sanitarnog čvora i eksplodirala. Pri tome je jedna osoba dobila teške i za život opasne ozljede, tri osobe lake tjelesne ozljede, dok su dvije osobe ostale neozlijeđene jer su se pravodobno uspjele zakloniti od posljedica udara eksplozije. Balističkim vještačenjem utvrđeno je da od eksplozije ručne bombe M-75 sve osobe koje se nalaze u okruženju 12 metara od središta eksplozije u 80% slučajeva smrtno stradaju, što znači da su svoj šestorici oštećenika eksplozijom bombe bili stvarno i neposredno ugroženi životi. Optuženik je bio svjestan da je u odnosu na svakog oštećenika moguća i zabranjena posljedica lišavanja života te je pristao na njezino nastupanje, zbog čega se ne može raditi o teškom djelu protiv opće sigurnosti iz čl. 155. st. 1. KZ RH (kao u odluci VSRH, KŽ-782/96. od 31. srpnja 1998.)."

ne ozljede lake naravi, dok je drugi oštećenik višesatno preživio od višestrukih rana zadobivenih zidarskim čekićem. Mislim da je u trećem slučaju naspram prva dva slučaja previsoko ocijenjen stupanj opasnosti zločinačke volje, jer je u početku počinitelj prvo pristao da teško tjelesno ozlijedi ili usmrti svoju bivšu djevojku i njezinog novog dečka, više puta udarajući automobil Fiat Uno u kojem su oni bili svojim automobilom Rover Freelander, koji je znatno teži, brži, snažniji i pokretljiviji od automobila Fiat Uno.

Svakako da je time i stupanj opasnosti njegove radnje također identičan s prva dva slučaja, ali u prva dva slučaja od početka postoji izravna namjera i veliko približavanje dovršenju djela, dok se u trećem slučaju prema mojoj ocjeni prvo radi o neizravnoj namjeri dok počinitelj svojim automobilom više puta doziranim srazovima udara automobil ispred sebe odnosno gura ga oko 30-ak metara. Tek nakon spoticanja oštećenice, po mojoj ocjeni, on počinje postupati s izravnom namjerom, ali još uvijek dosta daleko od približavanja dovršenju djela, jer u odnosu na prva dva slučaja novi dečko još uvijek ima dosta vremena da djevojku povuče ispred kotača počiniteljeva automobila, zbog čega je ona zadobila samo tjelesne ozljede. Naime, i sud izravnu namjeru spominje u činjeničnom opisu izreke presude tek na kraju, "a kada je M. C. pala na tlo, usmjerio svoje vozilo prema njoj u namjeri da je pregazi i liši života, ali do pregaženja nije došlo jer je D. H. oštećenicu uspio povući u stranu". S obzirom na to da se događaj odigrao 24. rujna 1999., znači nakon stupanja na snagu novog KZ-a, trebalo bi umjesto "u namjeri da je pregazi i liši života" stajati "u namjeri da je pregazi i usmrti" (novi izraz za objektivno obilježje kaznenog djela ubojstva).

Uspoređujući ovaj slučaj sa sljedećim (na osobito okrutan i bolan način polio benzinom nevjenčanu suprugu na Trgu bana Josipa Jelačića i zapalio je šibicom te joj je 25% tijela bilo opečeno), ne mogu se oteti dojmu da je kazna smanjeno ubrojjvom počinitelju od tri godine zatvora preniska ili je kazna iz prethodnog slučaja previsoka. Bez obzira na individualizaciju kazne, na prihvaćenu blagodat nesvjedočenja oštećenice, nastavka zajedničkog života i brige za zajedničko dijete, upitna je visina kazne za djelo počinjeno s osobitom okrutnošću.²⁷

Naime, u prethodnom slučaju otpao je kvalifikatorni element (osobito okrutan i krajnje podmukao način), dok u konkretnom slučaju opstaje na-

²⁷ Ibidem, str. 143: "3. Radi se o pokušaju ubojstva na okrutan način kada je utvrđeno da je oštećenica koju je optuženik polio benzinom i zapalio zadobila opekline II. i III. stupnja, koje su zahvatile oko 51% površine kože, a od toga je opeklinama III. stupnja bilo zahvaćeno čak 20% površine njezinog tijela. Uslijed toga je zadobila teške i za život opasne tjelesne ozljede, koje u pravilu i po redovitom tijeku zbivanja dovode do šoka i smrti. U takvom slučaju nije potrebno posebno dokazivati da su opekline, koje je oštećenica u takvom opsegu zadobila, izazvale naročito dugotrajnu i intenzivnu bol, jer to je općepoznata činjenica (VSRH KŽ-388/83. od 22. lipnja 1983.)."

vedena kvalifikacija uz primjedbu da nije potrebno posebno isticati bolnost načina s obzirom na citiranu odluku VSRH da za opekline u većem opsegu nije potrebno dokazivati da izazivaju naročito dugotrajnu i intenzivnu bol. I u sljedećem prekvalificiranom slučaju na pokušaj ubojstva izrečena je samo kazna od jedne godine i šest mjeseci, koja se doduše kreće u donjim okvirima kaznene politike, ali je po mojem mišljenju preniska s obzirom na stupanj kriminalne volje, opasnost radnje i posljedica (zbog rušenja stupa ograde kamionom od oštećenika te jer mu je takva struktura ličnosti – narcistička povreda, počinitelj je ispalio hitac prema kabini kamiona gdje je od krhotina stakla oštećenik zadobio tešku tjelesnu ozljedu s neizvjesnim ishodom za vid – razdor očne jabučice, ogrebotine rožnice lijevog oka). Možda je nova zakonska mogućnost ublažavanja za smanjenu ubrojivost iz članka 42. KZ, koja je u ovom slučaju primijenjena, utjecala na takvo ublažavanje.

Na kraju, radi usporedbe o visini izricanja kazne pokušaja teškog ubojstva prije tridesetak godina, izdvojio sam kao primjer poznati slučaj Klišanić, koji je osuđen na dvadeset godina zatvora zbog pokušaja ubojstva iz članka 135. stavka 3. točke 1. bivšeg KZ SFRJ, gdje je bila propisana kazna od najmanje deset godina strogog zatvora ili smrtna kazna “tko drugog liši života na okrutan i podmukao način”. “Ovdje se dakle radi o svršenom pokušaju, s obzirom na to da je radnja izvršenja od strane počinioca dovršena, ali posljedica nije nastupila – oštećeni nisu umrli. Optuženi međutim ničim nije doprinio da djelo ostane u pokušaju. On je sa svoje strane sve poduzeo da oštećene nakon pretrpljenih teških muka i enormno velikih bolova umru, ostajući bez svijesti i pomoći u šumi. To što smrt nije nastupila, bilo je van njegove svijesti, van njegovog htjenja.”²⁸

Navedene rečenice iz obrazloženja presude zaista apostrofiraju visok stupanj kriminalne volje kod počinitelja, opasnosti počiniteljeve radnje i približavanju dovršenju djela te ne čudi što se sud uza sve okolnosti slučaja odlučio na izricanje kazne od dvadeset godina zatvora. Nisam siguran da bi uz slične okolnosti današnja sudska praksa za pokušaj teškog ubojstva prihvatila tako visoko izrečenu kaznu, jer se tijekom proteklih tridesetak godina trend sudske politike kažnjavanja nešto ublažio, uzimajući u obzir da je za teško ubojstvo snižen poseban minimum sa deset godina strogog zatvora na osam godina zatvora i da je ukinuta smrtna kazna. No, takav zaključak ne može biti pravilo, jer je demantiran uvođenjem dugotrajne kazne zatvora na osnovi koje u slučaju Oraškić, koji će biti obrađen dalje, za pokušaj teškog ubojstva zapisničara sud izriče kaznu dugotrajnog zatvora od 20 godina.

²⁸ Ramov, D., *Teška ubojstva u praksi Okružnog suda u Zagrebu, u razdoblju od 1967. do 1977.*, magistarska radnja, Zagreb, 1979., str. 78.

7. Nužna obrana

Tko ubije drugoga u nužnoj obrani, ostvario je, doduše, biće kaznenog djela ubojstva jer je “usmratio drugoga” (članak 90. KZ), ali njegova radnja nije protupravna i nije kazneno djelo jer zakon izrijekom kaže da “nema kaznenog djela kad je počinitelj postupao u nužnoj obrani” (članak 29. stavak 1. KZ).²⁹

Od svih proučavanih predmeta u dva je slučaja bila riječ o nužnoj obrani, a u jednom slučaju o prekoračenju granica nužne obrane. Sud je oslobodio na osnovi članka 340. stavka 1. ZKP od optužbe počiniteljicu, ustvrdivši da je kazneno djelo iz članka 34. stavka 1. KZRH počinila u nužnoj obrani, pa prema tome nema kaznenog djela u smislu članka 29. stavka 1. KZ. Supruga ga je nožem ubola u trbuh te je državni odvjetnik smatrao da je pristala (eventualni umišljaj) na pokušaj ubojstva, jer je suprug zbog toga zadobio tešku tjelesnu ozljedu opasnu po život. No, ona se branila od istodobnog, protupravnog napada, štiteći svoj život (pravno dobro). Suprug se kao sredstvom napada također koristio nožem i stjerao ju je prema kuhinjskom elementu. Sud je pravilno zaključio da nije mogla uzmaknuti, da je suprug fizički jači i da je koristila jednako sredstvo za obranu uzevši nož s kuhinjskog elementa (razmjer između obrane – ofenzivne i napada). U drugom slučaju izvanraspravno vijeće otvorilo je istragu, smatravši preuranjenim neslaganje istražnog suca u kojem ističe nužnu obranu počinitelja koji je ispalio nekoliko metaka u oca i brata zbog njihova napada teško ih tjelesno ozlijedivši. Izvanraspravno vijeće ocjenjuje da se istraga pokreće zbog osnovane sumnje, bez obzira na odbačaj i mišljenje nadležnog državnog odvjetnika o postojanju nužne obrane. Znači istraga je ipak provedena, ali slučaj završava odbijanjem optužnice po prigorovu počinitelja, jer je punomoćnik oštećenika kao tužitelja nakon dovršene istrage propustio rok za podizanje optužnice.

U trećem slučaju prvotnog prekoračenja granica nužne obrane državni odvjetnik je odustao od optužbe (članak 353. točka 3. ZKP) za pokušaj ubojstva (članak 90. u vezi s člankom 33. KZ), s obzirom na karakteristike ličnosti oštećenika i načina napada, koji je kod počinitelja izazvao opravdani strah i za život napadnute supruge koju je oštećenik gušio. Inače između dvojice polubraće izbila je prepirka oko podjele kuće, pa kad se umiješala optuženikova supruga, oštećenik ju je uhvatio za vrat i počeo gušiti. Tada optuženik uzima pištolj iz ormara i ispaljuje oštećeniku hitac u glavu, ali hitnom medicinskom intervencijom smrtni je ishod otklonjen. To je intenzivno prekoračenje nužne obrane koju predviđa članak 29. stavak 3. KZ, jer naša sudska praksa odriče napadnutom pravo na nužnu obranu od trenutka kad je napad prestao ili još nije ni otpočeo.³⁰ Ako počinitelj pogrešno smatra da postoji

²⁹ V. bilj. 13, str. 206.

³⁰ Bojanić, I., Prekoračenje granica nužne obrane, Zagreb, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 1999., str. 17: “U

napad, radi se o putativnoj nužnoj obrani, gdje je radnja protupravna, ali predstavlja oblik zablude o okolnostima koji isključuju protupravnost koja utječe na krivnju. Članak 29. stavak 3. KZ predviđa fakultativno blaže kažnjavanje za prekoračenje nužne obrane, a fakultativno i oslobođenje od kazne ako je do prekoračenja došlo zbog jake razdraženosti ili prepasti prouzročene napadom. Takve odredbe predviđaju npr. švicarski KZ i već spomenuti kubanski KZ i dr.³¹

U sljedećem slučaju došlo je do prekvalifikacije s pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZRH, u vezi s člankom 17. OKZ RH, nakon što je oštećenica predložila da se protiv optužene ne vodi postupak, a suprug prihvatio blagodat nesvjedočenja. Državni odvjetnik mijenja činjenični i zakonski opis na kazneno djelo ubojstva na mah iz članka 35. stavka 1. KZRH u vezi s člankom 17. OKZ RH (pokušaj) i sud joj ublažavanjem (članak 51. stavak 1. KZ – znači po novom zakonu) izriče uvjetnu osudu i utvrđuje kaznu zatvora u trajanju jedne godine, na rok kušnje tri godine. Dakle, nije primijenio kažnjavanje prema odredbi članka 29. stavka 3. KZ. Smanjeno ubrojiva počiniteljica ocijenjena je kao preosjetljiva osoba koja je *tempore criminis* zbog ljubomore bila preplavljena tzv. negativnim afektima – vjerojatan razlog za prekvalifikaciju uz naprijed naveden postupak oštećenice i supruga (zbog svađe u ljubavnom trokutu nakon što ju je ljubavnica njezina supruga

pravilu, primjenjuje ga i naša sudska praksa. Tako npr. Vrhovni sud Republike Hrvatske (dalje: VSRH) ističe da je optuženica prekoračila granice nužne obrane i ostvarila kazneno djelo ubojstva u pokušaju, jer je napad mogla odbiti i ‘obranom manjeg intenziteta, a ne da oštećeniku zada je čak 5 uboda nožem’. Da je prihvaćanje intenzivnog ekscesa kao jedinog mogućeg oblika prekoračenja nužne obrane već dugo praksa hrvatskih sudova, svjedoči i obrazloženje jedne nešto starije odluke VSH u kojoj se ističe da se pojmom neophodne potrebe obrane ograničava opseg obrane i da se jedino prekoračenjem tog opsega u odbijanju protupravnog napada prekoračuje granica nužne obrane.”

³¹ Ibidem, str. 15: “Identični problemi pojavljuju se i u primjeni odredaba o prekoračenju nužne obrane koje sadržavaju neki inozemni kazneni zakoni. Tako se npr. prema paragrafu 33. njemačkog KZ-a počinitelj neće kazniti ako je granice nužne obrane prekoračio zbog zbunjenosti, straha ili prepasti. Članak 33. st. 2. švicarskog KZ-a djelomično je sličan našem rješenju jer razlikuje dvije vrste ekscesa: obično ‘prekoračenje i prekoračenje granica nužne obrane koje je počinjeno u ispričivoj razdraženosti ili prepasti izazvanoj napadom’. U prvom slučaju sudac ublažava kaznu po slobodnoj ocjeni (do najmanje moguće mjere određene vrste kazne), dok se u drugom slučaju počinitelj ne kažnjava, tj. sud, kao i kod primjene paragrafa 33. njemačkog KZ-a, donosi oslobađajuću presudu. Spomenute odredbe, dakle, osim značajnih razlika glede pravnih učinaka ekscernih radnji naspram onih koje propisuje čl. 29. st. 3. KZ-a, također ne sadrže nikakve smjernice za pojmovno određenje prekoračenja nužne obrane. Iznimku u tom pogledu predstavlja, primjerice, odredba paragrafa 3. st. 1. austrijskog KZ-a, prema kojoj se za prekoračenje nužne obrane kažnjava počinitelj koji je prekoračio mjeru opravdane obrane ili se poslužio očigledno neprimjerenom obranom (teško povređivanje napadača iako je napadnutom prijetila samo neznatna šteta), ako je do prekoračenja došlo zbog prepasti, straha ili užasa, kada se prekoračenje temelji na nehaju i kada je nehajna radnja zapriječena kaznom.”

odgurnula u stanju snažnog afekta pristajući da je usmrti – trebalo bi stajati liši života – zamahnula, zadavši joj ubodnu ranu lijevoga slabinskog dijela – tjelesna ozljeda). Kao otegotna okolnost navodi se sredstvo – nož koji je izgubljen te pretežno olakotne okolnosti (doprinos supruge – dugogodišnja maltretiranja, skrb o dvoje malodobne djece te što je nakon djela pokušala suicid?). Postavlja se pitanje je li pokušaj suicida razlog za olakotnu okolnost bez utvrđivanja je li ga pokušala zbog bolesti, nekih drugih razloga ili kajanja zbog počinjenog djela. Skeptičan sam da bi samo kajanje bilo uzrok pokušaja suicida bez utjecaja određenih psihoorganskih poremećaja koji su u konkretnom slučaju svakako bili prisutni.

Suprotno tom mišljenju, VSRH u svojoj odluci broj KŽ-69/02 od 21. listopada 2004. prihvaća pokušaj samoubojstva optuženika odmah nakon izvršenog djela ubojstva na mah u prekoračenju granica nužne obrane, članak 92. u svezi s člankom 29. stavcima 2. i 3. KZ, kao olakotnu okolnost (kajanje zbog ubojstva sina jedinca), odbija žalbu državnog odvjetnika zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i prijedlog za izricanje kazne te potvrđuje prvostupanjsku presudu u pogledu odluke o oslobađanju optuženika od kazne.³²

8. Ubrojivost i sigurnosne mjere

Ubrojivost je prvi sastojak krivnje uz namjeru ili nehaj te svijest o protupravnosti ili mogućnost te svijesti, čime je novi KZ RH usvojio jednu inačicu psihološko-normativnih teorija krivnje. Biti ubrojiv znači biti sposoban za krivnju pa “neubrojiva osoba nije kriva” (članak 40. stavak 1. KZ). Danas se kao metoda utvrđivanja ubrojivosti upotrebljava biološko-psihološka ili

³² VSRH broj KŽ-69/02 od 21. listopada 2004.: “Naprotiv, sud prvog stupnja ispravno je, na temelju provedenog postupka i utvrđenih činjenica, zaključio da se tijekom kritičnog događaja radilo o jednom neprekinutom stanju napada od strane znatno mlađeg i snažnijeg oštećenika, koji je započeo time što je oštećenik, nakon fizičkog napada na suprugu i majku, uz verbalne prijetnje smrću, napao i optuženog zgrabivši ga i bacivši o zid te kada je ovaj pokušao pobjeći, trčao za njim uz psovke i prijetnje i kada ga je ponovo pokušao napasti, optuženik je uzeo pušku i ispalio hitac kako bi usmrtio oštećenika i tako se obranio. S obzirom na ovakvo utvrđeno činjenično stanje prvostupanjski sud je ispravno procijenio da se, u konkretnom slučaju, radi o prekoračenju nužne obrane počinjene u stanju snažne uzbuđenosti... Prvostupanjski sud uzeo je u obzir sve olakotne okolnosti koje su se našle kod optuženika, kao što su njegova neosuđivanost, visoke ljudske i moralne kvalitete zbog kojih je cijenjen u svojoj sredini i zbog kojih je teško proživljavao sinovljevo nasilništvo prema obitelji nakon što je ovaj stupio u vezu s drugom ženom, pokušaj samoubojstva odmah nakon izvršenog djela te psihičko stanje u kojem se i sada nalazi, i zbog kojeg se psihijatrijski liječi zbog depresije izazvane griznjom savjesti i samoubilačkim porivom zbog ubojstva sina jedinca. Navedene okolnosti i po ocijeni ovog suda upućuju na zaključak da, u konkretnom slučaju, svrha kažnjavanja propisana u čl. 50. KZ-a ne bi bila ostvarena niti jednom kaznom.”

mješovita metoda (bio-psihološki temelj neubrojivosti – mogućnost shvaćanja i vladanja). Ovom bih prilikom napomenuo da u engleskom pravu, kao i u nas, vrijedi tzv. pretpostavka ubrojivosti, pa ako je optuženik želi opovrgnuti, mora dokazati (obično vještačenjem) svoju neubrojivost kako je određuju materijal-nopravni kriteriji u slučaju *Mc Naghten* iz 1843. godine.

Prema našem ZKP-u nije potreban suglasan iskaz dvojice liječnika vještaka, kao npr. u Engleskoj. Dovoljan je nalaz i mišljenje samo jednog liječnika vještaka s iskustvom u dijagnosticiranju i liječenju duševnih bolesti. U proučavanim predmetima bio je dostatan samo nalaz i mišljenje jednog liječnika vještaka neuropsihijatrijske struke uz ponegdje zajednički rad s psihologom, osim u slučaju kompliciranog pijanstva iz jednog slučaja počinjenja ubojstva iz članka 90. KZ (prvotna kvalifikacija teškog ubojstva iz članka 91. točke 1. KZ), koji je već djelomično naveden pod točkom 1. Objekt radnje. Nakon što je oštećenik uzvratio na udarce počinitelja, počinitelj je uzeo pivsku bocu s police šanka, razbio je o šank i potrčao za oštećenikom, sustigao ga i s ciljem da ga usmrti ubo grlom razbijene boce u predjelu vrata, zbog koje je zadobivene teške ozljede iskrvario u ubrzo umro.

Zamjenica županijskog državnog odvjetnika stavila je primjedbe na nalaz vještakinje psihijatrice navodeći da se ona koristila iskazom osoba koje nisu saslušane kao svjedoci, da šturo i pogrešno citira radiološki nalaz MR mozga te da organsko oštećenje mozga nije nedvojbeno utvrđeno, pa je sud odredio provođenje ponovnog psihijatrijskog vještačenja. Novo vještačenje potvrđuje da je u počinitelja zaista riječ o vrlo dubokim, teškim poremećajima, ali da oni ipak ne dosežu intenzitet i kvalitetu psihotičnog reagiranja. No, nisu prihvatili tvrdnju da bi zbog atrofije sekundarnog vidnog centra do patološkog opitog stanja došlo i zbog neznatnih količina alkohola, pa da bi počinitelj bio neubrojiv. Angažiran je i neurolog – epileptolog koji je zaključio da u počinitelja “nema znakova dublje organske cerebralne disfunkcije, a poglavito ne epileptogeneze kojoj bi korelat bio stanje sužene svijesti. Samim time, kod počinitelja nije došlo do patološkog pijanstva, već je to bilo komplicirano pijanstvo”. Priroda i težina tog poremećaja u okrivljenikovu slučaju ne opravdavaju ocjenu o potpunom isključenju ubrojivosti, ali bez ikakvih dvojbi dopušta ocjenu o znatnoj redukciji njegovih sposobnosti shvaćanja vlastitog postupanja i vladanja svojom voljom. Određeno je treće vještačenje koje je u načelu potvrdilo sve postavke već provedenog drugog vještačenja te je okrivljenik proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju 14 godina, koju je VSRH smanjio na 13 godina zatvora.

U promatranim predmetima kod neubrojivih počinitelja nije pronađen nijedan slučaj egzogenih ili organskih psihoza (traumatske, infekcijske, toksične) kod duševne bolesti kao najvažnijeg bio-psihološkog temelja neubrojivosti, nego samo endogene psihoze kako slijedi: kod ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZ RH imamo jedan slučaj manično-depresivne psihoze, a kod ubojstva

iz članka 90. KZ pet slučajeva manično-depresivne psihoze i tri slučaja shizofrenije, kod pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZ RH dva slučaja manično depresivne psihoze, a iz članka 90. KZ tri slučaja manično-depresivne psihoze i četiri slučaja shizofrenije te kod pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 2. KZ RH i članka 91. KZ jedan slučaj manično-depresivne psihoze i jedan slučaj shizofrenije. Zatim, u jednom slučaju pokušaja ubojstva iz članka 90. KZ nailazimo na privremenu duševnu poremećenost – bipolarni afektivni poremećaji (slušne halucinacije da mora udariti sestru čekićem po glavi – nastup tjelesne ozljede, ali nema uvjeta za prisilni smještaj), a u drugom slučaju akutno i prolazno psihotično stanje (u stanju privremene duševne poremećenosti nalazi se počinitelj koji je bez razloga iz pištolja u kafiću u Importanne centru pucao na goste za susjednim stolom te jednog usmrtio, a drugog tjelesno ozlijedio; nakon toga pucao je sebi u prsni koš i tjelesno se ozlijedio). Psihijatrijsko vještačenje ocjenjuje počinitelja kao osobu s dominantnim stanjem straha i ugroženosti koji je *tempore criminis* bio u akutnom i prolaznom psihotičnom stanju. No, psihijatar ga smatra i dalje opasnim za okolinu i predlaže prisilni smještaj, iako je njegova privremena duševna poremećenost bila samo akutna. Prema tome, dvojbena je odluka suda o prisilnom smještaju osobe koja za vrijeme suđenja nije više imala simptome privremene duševne poremećenosti.

Kod smanjeno ubrojivih počinitelja utjecaj egzogenih ili organskih psihoza, i to traumatskih, nalazimo u samo dva slučaja (jedan kod kaznenog djela teškog ubojstva iz članka 91. KZ, u stjecaju s člankom 188. stavkom 1. KZ, i drugi kod ubojstva iz članka 90. KZ). Zatim kod ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZ RH nailazimo na dva slučaja organskog sindroma zbog dugotrajnog uživanja alkohola, gdje su i izrečene mjere sigurnosti iz članka 60. stavaka 1. i 2. OKZ RH – obvezno liječenje alkoholičara bez naznake dužine trajanja, što prema novom KZ-u, članku 76., može trajati najdulje do tri godine odnosno od 1. listopada 2006. pet godina. Nadalje, kod kaznenog djela iz članka 90. nailazimo na isti sindrom u šest slučajeva te u dva slučaja manično-depresivnu psihozu. Izrečeno je i sedam sigurnosnih mjera iz članka 76. KZ, a u jednom slučaju primijenjeno je ublažavanje prema članku 42. KZ za počinitelja koji troši u kombinaciji alkohol i lijekove. Zatim, kod kaznenog djela iz članka 90. KZ nailazimo na privremenu duševnu poremećenost – dva slučaja narcističke strukture i emocionalne labilnosti, potom jedan slučaj akutne opitosti, jedan slučaj primarnog poremećaja ličnosti, tri slučaja dubokog poremećaja ličnosti, jedan slučaj intenzivne afektivne situacije – nakon provokacije i pljuske uzeo zidarski čekić i udarcima u glavu usmrtio oštećenika – prekvalifikacija na članak 92. stavak 1. KZ, a od težih duševnih smetnji nailazimo na jedan slučaj neuroze. Kod kaznenog djela pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZ RH nailazimo na šest slučajeva dugotrajnog psihoorganskog sindroma zbog uživanja alkohola i jedan slučaj zbog uživanja psihotropnih tvari. Izrečeno

je pet sigurnosnih mjera iz članka 60. stavka 1. i 2. OKZ RH, a u jednom slučaju prisutan je već naprijed opisani afekt ljubomorne žene (privremena duševna poremećenost) uz prekvalifikaciju na članak 35. stavak 1. KZ RH. Kod pokušaja ubojstva iz članka 90. KZ nailazimo na psihoorganski sindrom u šest slučajeva te privremenu duševnu poremećenost u tri slučaja, od čega je jedna akutna opitost uz narcističku strukturu ličnosti, druga duboki poremećaj ličnosti i treća poremećaj ličnosti s emocionalnom nestabilnosti na granici psihotičnog. Izrečene su i tri sigurnosne mjere iz članka 75. KZ, šest sigurnosnih mjera iz članka 76. KZ te u jednom slučaju ublažavanje kazne prema članku 42. KZ. Zatim, kod kaznenog djela pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 2. KZ RH i pokušaja teškog ubojstva iz članka 91. KZ nailazimo na dva slučaja organske – toksične psihoze te dva slučaja privremene duševne poremećenosti – akutna opitost i narcistička povreda ličnosti. Izrečene su tri sigurnosne mjere iz članka 76. KZ i uslijedilo je ublažavanje prema članku 42. KZ. Kod kaznenog djela teškog ubojstva iz članka 91. KZ, kako je već rečeno, pronađen je jedan slučaj traumatsko-kraniocerebralne traume uz psihoorgansko oštećenje od alkohola, ali uz zanimljivost neizricanja mjere iz članka 76. KZ. Vjerojatno zato što je počinitelj osuđen na dugotrajni zatvor od dvadeset i pet godina. Zatim nailazimo na jedno komplicirano pijanstvo uz izricanje sigurnosne mjere prema članku 76. KZ, jedan slučaj psihoorganskog sindroma uz PTSP te slučaj Oraškić (sumnjičavost i nepovjerenje u svezi s bračnim konfliktom), jedan poremećaj ličnosti dominantno disocijalnih obilježja (slučaj počiniteljice pokušaja ubojstva policajaca) uz izricanje sigurnosne mjere iz članka 75. KZ te slučaj neurotske strukture ličnosti uz akutnu opitost počinitelja pokušaja ubojstva policajca zbog oduzimanja vozačke dozvole uz izricanje sigurnosnih mjera iz članka 76. stavaka 1. i 2. i članka 75. stavka 3. KZ.

Nakon predloženih slučajeva može se zaključiti da su počinitelji kaznenih djela ubojstva, teškog ubojstva te pokušaja ubojstva pretežno neubrojive i smanjeno ubrojive osobe. Kod proučavanih predmeta ubrojive su bile samo osobe u jednom slučaju ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZ RH, zatim u jednom slučaju iz članka 90. KZ, u tri slučaja pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZ RH, i to u dva slučaja nužne obrane i u jednom slučaju prekvalifikacije na pokušaj teške tjelesne ozljede iz članka 99. stavka 1. KZ. Zatim nailazimo na ubrojive osobe u tri slučaja pokušaja ubojstva iz članka 90. KZ, od kojih je jedan završen odustankom državnog odvjetnika zbog prekoračenja nužne obrane, a jedan zbog neprikladnog pokušaja. Zatim, na ubrojivog počinitelja nailazimo u jednom slučaju pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 2. KZ RH i pokušaja teškog ubojstva, ali je uslijedila prekvalifikacija na članak 90. KZ, te jedan slučaj iz članka 91. KZ. Ovom prilikom navodim više slučajeva u kojima su sudjelovali smanjeno ubrojivi počinitelji.

Smanjeno, ali ne u značajnoj mjeri, ubrojivi počinitelj, otac četvero djece, s pasivno-agresivnim obilježjima osobnosti, pretežno neurotske struktu-

re, s dosta elemenata disocijalnog i početnog psihoorganskog sindroma zbog dugogodišnjeg uživanja alkohola, prosječne intelektualne razine, više je puta kamenom pepeljarom udario suprugu – majku hraniteljicu četvero djece po glavi i zatim joj stegnuo električni kabel oko vrata – davljenje. Od olakotnih okolnosti osim smanjene ubrojivosti uzeto mu je u obzir priznanje, kajanje i neosuđivanost. No, prevagnule su otegotne okolnosti upornosti i odlučnosti, zatim da je u trijeznom stanju počinio ubojstvo, a potom se indiferentno ponašao odlazeći iz stana i konzumirajući alkohol. Uz sigurnosnu mjeru iz članka 76. KZ izrečena mu je, prema mojem mišljenju, preniska kazna zatvora u trajanju jedanaest godina, koju je očekivano preinačio VSRH, jer je djelo počinio pred sedmogodišnjom ustrašenom kćeri, obrativši joj se: “Đubre malo, s tobom nemam ništa”. Posebno se apostrofira da je sedmogodišnjem djetetu na takav način priuštio životni put pun strahova, trauma i bez prisutnosti majke. Zatim, u prvoj skupini smanjeno ubrojivih počinitelja ističem sljedeće primjere: narcističko strukturirani i emocionalno labilni – ljubomorni počinitelj s afektivnim tenzijama s četrnaest ubodnih rana usmrtio suprugu u kupaonici te je kažnjen zatvorskom kaznom od dvanaest godina. Njemu je sličan počinitelj ubojstva gušenjem prostitutke u kupeu vlaka (provokacija zbog njegovih kvaliteta muškarca, pa je “pukao” – izražena agresivnost uz izrečenu kaznu od dvanaest godina zatvora).

Zatim, u drugu skupinu ubrajam smanjeno ubrojive počinitelje zbog poremećaja ličnosti, prekomjernog uživanja alkohola s uznapredovalim psihoorganskim oštećenjima (mladi ratni umirovljenik nakon verbalne prepirke o činovima ubija iz automatske puške prijatelja iz Domovinskog rata – kazna osam godina zatvora; otac dvoje malodobne djece zbog ljubomore nakon kraće prepirke s više udaraca nožem usmrćuje supruzina ljubavnika – šest godina zatvora; nakon susjedske svađe susjed pretuče susjeda te ga tako pretučena sljedeći dan ujutro dokrajči nožem – kazna samo devet godina zatvora zbog doprinosa oštećenika, zet usmrćuje s osam metaka iz pištolja tasta nakon prepirke što je tast primio kćer, odnosno njegovu ženu nazad u stan, uz kaznu zatvora od jedanaest godina).

U treću skupinu ubrajam smanjeno ubrojive počiniteljice zbog poremećaja ličnosti paranoidnog tipa i ovisnosti o alkoholu i lijekovima (ubola nožem supruga u prsa – dugotrajni obiteljski sukob) te ispodprosječnih intelektualnih sposobnosti uz odrastanje u krajnje nepovoljnim obiteljskim, emocionalnim i odgojnim uvjetima (usmrtila očuha počevši drvenim valjkom za tijesto i završivši sjekirom za meso, zadavši šezdeset i tri rane – posjekotine – prema psihijatru prvo afekt, a nakon prvih dvaju ili triju udaraca afektivno pražnjenje). Iako je ubrojivost u dva zadnja slučaja bila znatno smanjena, sud je ocijenio da su počiniteljice bile svjesne opasnosti sredstva kojim čine zabranjenu radnju i da su htjele posljedicu, pa su djelo počinile s izravnom namjerom. Ipak, prilikom izricanja kazne stječe se dojam da je sud na neki način možda bio u

dvojbi o izravnoj namjeri, pa je tu dvojbu možda razriješio nižim kaznama od uobičajenih – četiri odnosno šest godina zatvora.

U promatranim slučajevima primijetio sam da liječnici psihijatri umjesto prijašnje kategorije bitno smanjene ubrojivosti upotrebljavaju pojmove: ubrojivost u značajnoj mjeri smanjena, znatno smanjena odnosno ubrojivost smanjena, ali ne u značajnoj mjeri. Čini mi se da na takav način plediraju ponovo za uvođenje kategorije bitno smanjene ubrojivosti, jer Goreta navodi: “Određivanje objektivno nejasne granice između bitno i nebitno smanjene ubrojivosti sada je zamijenjeno očigledno pretjerano širokom zonom smanjene ubrojivosti te još nejasnijom granicom između potpuno očuvane i početno (‘minimalno’) smanjene ubrojivosti, što se može označiti kao nov, specifično hrvatski fenomen, jer ni u jednom drugom pravnom sustavu ne postoji tako liberalno zamišljen koncept smanjene ubrojivosti (čime se čak dovodi u pitanje sam smisao njegova postojanja u tom obliku)”³³. Stoga Goreta predlaže model kvantifikacije smanjene ubrojivosti koji bi obuhvaćao tri kategorije – ubrojivost bi mogla biti smanjena u blažem, u srednjem i u težem stupnju.³⁴ U svezi s kategorijom bitno smanjene ubrojivosti mišljenja hrvatskih

³³ Goreta, M., Peko-Čović, I., Buzina, N., Psihijatrijska vještačenja, Zbirka ekspertiza, knjiga prva: Kazneno pravo, Zagreb, Naklada Zadro, 2004., str. 695.

³⁴ Ibidem, str. 696:

Očuvana ubrojivost

Nema patologije ili je ona minimalnog intenziteta koji nije dostatan za ocjenu o smanjenoj ubrojivosti bilo kojeg stupnja.

Dg.: Normalno afektivno reagiranje, blaži stupanj alkoholiziranosti, početne psihoorganske promjene i sl.

Smanjena ubrojivost u manjem stupnju

Odgovara prijašnjoj kategoriji “jednostavno” smanjene, ali ne bitno ni blizu bitno smanjene ubrojivosti.

Dg.: Poremećaj ličnosti kombiniran s afektivnim reagiranjem ili stanjem alkoholiziranosti, ovisnost bez aktualne krizne simptomatike i sl.

Smanjena ubrojivost u srednjem stupnju

Odgovara prijašnjim smanjenjima koja se približavaju bitnom smanjenju ili ga dosežu (na razini “jednostavnog” bitnog smanjenja).

Dg.: Teži poremećaj ličnosti ili psihoorganska patologija u kombinaciji s intenzivnim afektivnim reagiranjem ili težim stanjima alkoholiziranosti, ovisnost sa simptomima apstinencijske krize i sl.

Smanjena ubrojivost u težem stupnju

Odgovara prijašnjem bitnom smanjenju u većoj mjeri koje se približava ocjeni o neubrojivosti.

Dg.: Granična patologija ličnosti u kombinaciji s konstelativnim faktorima kao što su abnormalne alkoholne reakcije ili “patološko” afektivno reagiranje, teška apstinencijska kriza i sl.

Neubrojivost

Teška patologija (najčešće na razini psihotičnog doživljavanja) koja isključuje mogućnost shvaćanja vlastitog postupanja i vladanja svojom voljom.

Dg.: Akutne psihotične epizode, patološko pijano stanje i sl.

teoretičara kaznenog prava su podijeljena. Franjo Bačić smatra da napuštanje kategorije bitno smanjene ubrojivosti nije pozitivan potez.³⁵ Petar Novoselec zalaže se za povratak kategorije bitno smanjene ubrojivosti³⁶, dok se Velinka Grozdanić tome protivi. Povratak bitno smanjene ubrojivosti Željko Horvatić smatra potpuno neargumentiranim.³⁷ Velinka Grozdanić priklanja se takvoj argumentaciji³⁸ i osim toga ističe da novo rješenje nije prikladno jer se time “povećava pritisak na vještake, koji u nekim slučajevima preuzimaju ulogu suca, što u pravilu dovodi do znatnog ublažavanja kazne”.³⁹

Razmatrajući stajališta hrvatskih teoretičara kaznenog prava, a u koleraciji s usporednim pravom i analizom ograničenog broja spisa koji su korišteni za pripremanje kliničkih vježbi iz kaznenog prava na Pravnom fakultetu u Osijeku, Igor Bojanić smatra da vraćanje (misli na novelu KZ-a od 9. srpnja 2003. koja nije stupila na snagu) bitno smanjene ubrojivosti treba stoga shvatiti kao nužno preciziranje i smjernicu za individualizaciju kazne, koja upućuje na to da ublažavanje kazne zaslužuju samo oni slučajevi koji se više približavaju nesposobnosti za krivnju. Osim toga, i izricanje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja treba vezati samo uz bitno smanjenu ubroji-

³⁵ V. bilj. 18, str. 193.

³⁶ Novoselec, P., Temeljne crte novele Kaznenog zakona od 9. srpnja 2003., Zagreb, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2003., str. 274: “Druga izmjena odnosi se na pitanje smanjene ubrojivosti jer prema novoj formulaciji čl. 42. smanjena ubrojivost postoji samo kada je počinitelj bio *bitno* smanjeno ubrojiv. Time su se otklonile nedoumice glede pitanja je li prijašnjim tekstom bila ukinuta mogućnost stupnjevanja smanjene ubrojivosti prema dotadanoj psihijatrijskoj i sudskoj praksi, koja je razlikovala bitno i nebitno smanjenu ubrojivost. Prema izmijenjenom zakonskom tekstu samo bitno smanjena ubrojivost proizvodi učinke propisane u čl. 42. (fakultativno ublažavanje kazne) i čl. 75. (mogućnost primjene obveznog psihijatrijskog liječenja). Te učinke, prema tome, ne može proizvesti nebitno smanjena ubrojivost koja je samo olakotna okolnost. Takvo je rješenje podvrgnula kritici *Velinka Grozdanić* koja smatra da je sve učinke smanjene ubrojivosti trebalo priznati neovisno o stupnju smanjenosti. Točno je da je načelno teško utvrditi kriterije za razlikovanje bitno i nebitno smanjene ubrojivosti, ali je usprkos tome psihijatrijsko mišljenje da su počiniteljeve sposobnosti shvaćanja značenja vlastitog postupanja i vladanja vlastitom voljom bile smanjene, ali nebitno, često u našoj sudskoj praksi.”

³⁷ Usp. prema: Mitrović/Tomičić, II. interkatedarski sastanak nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole u Zagrebu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2002., str. 585, i to je u skladu s njegovim stajalištem u vezi s napuštanjem bitno smanjene ubrojivosti u KZ/97. prema kojemu se time “ne uklanja i ne umanjuje mogućnost ublažavanja kazne za različite oblike i intenzitete smanjene ubrojivosti, ali se uklanja artificalna barijera između bitno i nebitno smanjene ubrojivosti koja doktrinalno nije bila opravdana, a u praksi je pravila velike poteškoće.” (V. bilj. 20., str. 235.)

³⁸ Grozdanić, V., Neke izmjene u području krivnje prema Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, u knjizi: Bačić i dr., Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Zagreb, 2003., str. 35.

³⁹ V. bilj. 37, str. 588.

vost, jer daljnja ograničenja ljudskih prava i sloboda, osim onih koja su nužno povezana s izrečenom kaznom, ne mogu se opravdati samo običnom smanjenom ubrojivošću.⁴⁰

Ne bih se složio s Bojanićevim mišljenjem, jer je zapravo kategorija bitno smanjene ubrojivosti bila presudna za individualizaciju kazne u razdoblju kad je sudska praksa, prihvaćajući bitno smanjenu ubrojivost, uspijevala ublažiti sudsku politiku kažnjavanja smanjivanjem izricanja smrtnih kazni, koje su za veći dio kaznenih djela bile zakonom propisane. Sudska je praksa uspjela na takav način tu kategoriju nametnuti poslije kao zakonsko rješenje, ali vještaci neuropsihijatri počeli su preuzimati ulogu suca u pojedinim slučajevima, tako npr. poznati slučaj Markovac iz 1980-ih godina gdje je višestruki počinitelj kaznenih djela ubojstava dva puta osuđen na smrtnu kaznu jer nije bio bitno smanjeno ubrojiv. No, treće vještačenje vještaka neuropsihijatra iz Beograda navelo je da je u trenutku počinjenja kaznenog djela bio bitno smanjeno ubrojiv, pa mu je smrtna kazna zamijenjena kaznom zatvora u trajanju 20 godina. S obzirom na to da je smrtna kazna ukinuta, sudska praksa ne bi trebala "robovati" nasljeđu iz prošlosti da vještak "precizira" manje ili više približavanje nesposobnosti za krivnju počinitelja, nego sudac, uzimajući u obzir nalaz i mišljenje vještaka o bio-psihološkim temeljima ubrojivosti, koji u danom slučaju upućuju na različite oblike i intenzitete smanjene ubrojivosti počinitelja, treba sam odlučiti u kojoj mjeri ublažiti kaznu uz primjenu čl. 42. KZ i drugih olakotnih okolnosti. Mislim da u proučavanim predmetima suci polako prihvaćaju takvu praksu, primjenjujući i u tri navrata čl. 42. KZ kao jednu od osnova za ublažavanje kazne te naprijed spomenuti primjer gdje sud nije automatski prihvatio nalaz vještaka neuropsihijatra o neubrojivosti počinitelja kompliciranog pijanstva, nego je naredio dodatno vještačenje. Možda je zakonodavac uspio riješiti sve teoretske i praktične dileme uvodeći u primjenu od 1. listopada 2006. izmijenjeni čl. 42. KZ "bio smanjeno ubrojiv u znatnoj mjeri."

9. Krivnja

Naš kazneni zakon ne sadržava opću definiciju namjere (dolusa), nego najprije propisuje da se kazneno djelo može počinuti s izravnom i neizravnom namjerom (čl. 44. st. 1.), a zatim definira te dvije vrste namjere. Nehaj je u odnosu prema namjeri blaži oblik krivnje jer se počinitelj iz nehaja zahtjevima pravnog poretka ne suprotstavlja svjesno, nego iz nepažnje.⁴¹ Imajući u

⁴⁰ Bojanić, I., Značajnije promjene na području krivnje prema trećoj noveli Kaznenog zakona, Zagreb, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2003., str. 333.

⁴¹ V. bilj. 13, str. 273, 283.

vidu pojmove namjere i nehaja, nastavljam razmatranje proučavanih predmeta, i to odmah u vezi sa spomenutom krivnjom za posljednja dva naprijed navedena slučaja. Prvoj počiniteljici izrečena je kazna četiri godine zatvora uz ublažavanje prema članku 57. stavcima 1. i 2. točki d KZ i uz novu zakonsku mogućnost prema članku 42. KZ te uz ostale olakotne okolnosti neosuđivanosti i doprinosa oštećenika. U drugom slučaju vjerojatno zbog otegotnih okolnosti (osuđivanost zbog imovinskih delikata i načina počinjenja djela) nije primijenjeno ublažavanje, ali je izrečena kazna zatvora šest godina blizu posebnog minimuma. Pri izricanju, od olakotnih okolnosti, osim smanjene ubrojivosti, sud je imao na umu napastovanje počiniteljice od očuha, nakon smrti njegove supruge (dvadeset i jednu godinu starija od njega) odnosno njezine majke. U ta četiri mjeseca nakon supružine smrti do ubojstva očuh ju je nekoliko puta seksualno napastovao, a jednom čak i silovao.⁴²

Pri razmatranju krivnje u naprijed navedenoj drugoj skupini smanjene ubrojivosti počinitelja sud je odlučio da su kaznena djela ubojstva počinjena s izravnom namjerom: smatrajući da je radnik s PTSP-om bio svjestan zakonskih obilježja djela, ljubomorni suprug u granicama očuvanih intelektualnih kapaciteta bez dokazane nužne obrane na koju se poziva, susjed svjestan djela sa zatvorenim krugom indicija da nije bilo nužne obrane na koju se poziva te zet kojemu sud ne vjeruje da je pucao tek kada je tast uzeo nož odnosno, kako u istrazi zet prvo navodi, pištolj – penkalu. Sud utvrđuje da je tast tek nakon prvog ili drugog hica dohvatio nož, ali je već onda bilo kasno. Prema tome, ne prihvaća nužnu obranu, a ni putativnu nužnu obranu, i smatra da zetova svijest o zabranjenosti djela ničim nije dovedena u pitanje. U tom je predmetu od svih drugih proučavanih predmeta istaknut i obrađen samo u jednoj rečenici treći sastojak krivnje prema članku 39. KZ – svijest o protupravnosti djela ili mogućnost te svijesti sljedećim riječima: “Također valja istaći da svijest optuženika o zabranjenosti ovakvog njegova djela ničim nije dovedena u pitanje”. “Propisujući sada da zabluda o protupravnosti, ako je neotklonjiva, potpuno isključuje krivnju, a ako je otklonjiva, predstavlja fakultativni temelj za ublažavanje kazne, naš je Kazneni zakon stao uz bok modernih europskih kaznenih zakonika”.⁴³

⁴² V. bilj. 25, str. 144: Nije počinila kazneno djelo ubojstva na podmukao način, zbog nedostatka subjektivnog supstrata na strani počinitelja, nego samo kazneno djelo ubojstva, optuženica koja je s 10 udaraca sjekirom lišila života svoga supruga na spavanju. Pojam “podmukao način” u subjektivnom pogledu upućuje na krajnje negativno značenje počinitelja. Iako oštećenik nije očekivao napad i nije imao mogućnosti braniti se, on u tu situaciju ipak nije doveden prijevarom ili zlouporabom povjerenja od optuženice. Osim toga, optuženica nije djelo počinila nakon zrelog razmišljanja, nego neposredno, pošto se probudila iz sna, nakon halucinatornog doživljaja plača djece, zbog čega je bila u stanju bitno smanjene uračunljivosti. (Kao u odluci VSRH, KŽ-1230/85. od 31. ožujka 1987.)

⁴³ V. bilj. 13, str. 296.

Zetu je uz otegotnu okolnost – bezobzirnost, prema mišljenju VSRH niži sud precijenio olakotne okolnosti (neosuđivanost, Domovinski rat, smanjena ubrojivost), ne uzimajući u obzir počinjenje djela, jakost ugrožavanja zaštićenog dobra i stupanj kaznene odgovornosti. Samim tim, preinačio je kaznu zatvora s osam na jedanaest godina. Susjedu je uz olakotnu okolnost znatnog doprinosa oštećenika izrečena nešto niža kazna od devet godina zatvora uz ostale olakotne okolnosti (neosuđivanost, smanjena ubrojivost) i uz otegotne (izravna namjera i upornost te broj udaraca). No, ljubomornom suprugu i ratniku izrečene su niže kazne od uobičajenih, sedam i šest godina, pogotovo što sud kao otegotnu okolnost navodi upornost (pet uboda nožem) odnosno povećanu društvenu opasnost ove vrste kaznenog djela. Po žalbi je za umirovljenog ratnika VSRH preinačio kaznu na osam godina zatvora, navodeći da je nakon beznačajnoga verbalnog sukoba neprimjereno reagirao kao zrela ličnost te da je dvanaest puta prekršajno kažnjavan za prekršaje protiv javnog reda i mira. Nije prihvatio počiniteljev žalbeni navod da je djelo počinio zbog pijanog stanja, konstatirajući da se u alkoholizirano stanje doveo sam.

Pri razmatranju krivnje u naprijed navedenoj prvoj skupini smanjeno ubrojivih počinitelja sud je imao relativno lak posao kod počinitelja koji je ubio svoju suprugu jer je izjavio da se osjeća krivim i nije želio iznositi obranu. Sud mu odmjerava uobičajenu kaznu od dvanaest godina zatvora uz otegotne okolnosti (visok intenzitet kriminalne volje, iznimna težina napada, brojnost povreda) te olakotne (neosuđivanost, samoprijavlјivanje, priznanje, smanjenu ubrojivost). Postavlja se pitanje može li samoprijavlјivanje odnosno priznanje djela biti olakotna okolnost. U načelu možda ne, ali sud u svakom slučaju treba cijeniti kooperativnost počinitelja u što bržem rješavanju kaznenog djela. VSRH također je preinačio kaznu zatvora s devet na dvanaest godina za počinitelja ubojstva prostitutke u kupeu vlaka. Na takav način može se reći da VSRH pazi na ujednačenost kaznenopravne prisile prema počiniteljima kaznenih djela sličnih ili istovjetnih olakotnih i otegotnih okolnosti, pod uvjetom da postoje žalbe stranaka. Prema mišljenju VSRH, počinitelj je pokazao znatan stupanj surovosti i bešćutnosti te krajnju odlučnost da usmrti oštećenicu. Naime, prema medicinskom vještaku, potreban je period od tri minute konstantnoga gušenja da bi osoba bila ugušena. Samim time, bez obzira na to što je prema njegovim navodima “puko” zbog omalovažavanja oštećenice, počinitelj ne posustaje u gušenju i promatra agoniju žrtve (izravna namjera), što je i niži sud već ocijenio otegotnom okolnošću, kao i prijašnju osuđivanost za više kaznenih djela.

Zanimljiv je slučaj gdje sud usprkos triju ispaljenih hitaca iz blizine u noge oštećenika zaključuje da je namjera počinitelja bila usmjerena nanošenju teške tjelesne ozljede iz članka 99. stavka 1. KZ, a ne pokušaj ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZ RH u vezi s člankom 17. OKZ RH. To potkrepljuje zaključkom na temelju utvrđenih činjenica da je počinitelj pucao odozdo prema gore i da

je pucao tek kada se oštećenik vraćao s nožem. Bez obzira na to što je ponio sa sobom pištolj, sud ne nalazi da je imao namjeru drugoga lišiti života, jer usta cijevi nisu bila usmjerena prema nekom vitalnom dijelu tijela, pa je kao dobar strijelac iz blizine bio svjestan da može oštećenika teško tjelesno ozlijediti te je takvu zabranjenu posljedicu i htio nanijeti. No, slučajno je izostala posljedica teške tjelesne ozljede, pa je oštećenik zadobio samo tjelesne ozljede. VSRH potvrđuje presudu i time poručuje da od slučaja do slučaja treba ocjenjivati i razgraničavati pokušaj ubojstva od pokušaja teške tjelesne ozljede s obzirom na usmjerenost i mjesto povređivanja, svijest i volju počinitelja, a ne linijom manjeg otpora optužiti za najteže, pa što sud odluči. Naime, nakon istrage državnom odvjetniku stoje na raspolaganju svi vještački nalazi, obrana počinitelja, iskazi svjedoka iz kojih kao kvalificirana osoba može s velikom vjerojatnošću procijeniti pravnu kvalifikaciju i time ubrzati, a ne otežati kazneni postupak; osim toga na raspolaganju ima i bogatu praksu Županijskog suda u Zagrebu i VSRH-a. Prilikom izbora vrste i mjere kazne u konkretnom slučaju sud je primijenio blaži zakon prema članku 99. stavku 1. KZ – kazneni okvir od šest mjeseci do tri godine (prije od šest mjeseci do pet godina) te bez ublažavanja utvrdio kaznu zatvora osam mjeseci. Pritom je od olakotnih okolnosti uzeo u obzir neosuđivanost, redoviti radni odnos, uzdržavanje cijele obitelji, otac troje malodobne djece, oženjen, smatrajući da je to incident u njegovu životu. Otegotne okolnosti nije našao te zbog proteka roka od tri godine od događaja kaznu uvjetuje na rok kušnje od dvije godine, izričući uvjetnu osudu. Postavlja se pitanje može li činjenica oženjenosti naspram neoženjenosti biti olakotna okolnost. Prema mojem mišljenju svakako ne, ali mislim da je sud pod oženjenošću imao na umu uzdržavanje troje malodobne djece te tom prilikom spominje i redoviti radni odnos, koji također ne može biti razlog za olakotnu okolnost u odnosu prema nezaposlenosti. Za samo izricanje uvjetne osude postoji svrha ako je sud utvrdio da se radi o incidentu i da se počinitelj nakon počinjenja djela ponašao usklađeno sa zakonom. To bi mogao biti razlog za izricanje uvjetne osude i na takav način bilo bi prihvatljivije obrazloženje od navoda da je od događaja proteklo tri godine.

Na kraju navodim predmet gdje ubrojivi počinitelj zajedno s još jednom N.N. osobom, u cilju da se domogne novca, presreće poštara, znajući da tog dana nosi mirovine i u namjeri (treba s ciljem) da ga ubije (treba usmrti) ispaljuje šest hitaca; poštar na licu mjesta umire, a oni nisu stigli uzeti novac zbog nailaska susjeda u veži zgrade. Navedeni slučaj oslikava današnje poljuljane moralne vrijednosti društva, ali i upozorava sve potencijalne počinitelje da nema savršenog zločina. Očevidaca samog događaja nema, ali su svjedoci u kritično vrijeme primijetili počinitelja u obližnjoj zdravstvenoj stanici, ispred ljekarne, njegovo istrčavanja iz veže i dalje dok je trčao ulicom. Zapamtili su karakteristične sunčane naočale, a nakon toga prijatelji kod kojih je došao složili su “kockice” i otkrili ga. Prema njihovu iskazu, prezaduženost

počinitelja utvrđena je kao motiv kaznenog djela teškog ubojstva iz koristoljublja – članak 91. točka 5. KZ. Sud je njegovu pobudu i motiv ocijenio kao egoistično stremljenje za materijalnom korišću. Olakotno mu je ocijenio relativno mlađu životnu dob, neosuđivanost i Domovinski rat, koje su okolnosti izgleda prevladale nad otegotnom: bezobzirnošću – posljednja tri hica ispalo je u oštećenika da ga “dokrajči”. Svaka sudska odluka u predviđenom zakonskom okviru, koja doseže i opći maksimum od petnaest godina zatvora, koliko mu je izrečeno, jest zakonita, ali smatram da bi u konkretnom slučaju i izricanje kazne dugotrajnog zatvora bilo opravdano i zakonito s obzirom na okolnosti djela i činjenicu da je počinitelj bio ubrojiv. Počinitelj je bio nemaskiran, pa iz toga proizlazi jasno utvrđena njegova izravna namjera da poštar usmrti kako bi si pribavio novac. Da nije imao takvu namjeru, nego da je htio samo uzeti novac, sigurno bi se maskirao pa ga poštar ne bi mogao prepoznati. Valja napomenuti da je imenovani stvorio plan da upravo na toj lokaciji dočeka poštaru P. B. jer je očito da je iz ambulante imao dobar pregled na kretanje poštaru, pa je to razlog i odgovor na pitanje branitelja zašto ga nije dočekao kad je poštar u jutarnjim satima imao, prema podatku HPT-a, puno veći iznos novca uza sebe nego u trenutku ubojstva. Stvaranje plana upućuje na “zrelo razmišljanje” te bi opisani slučaj u nekim usporednim zakonodavstvima (francusko, njemačko i u anglosaskom krugu) predstavljao ubojstvo s prednamjerom (*dolus praemeditatus* – umorstvo), a ne izravnu namjeru. Svakako da planiranje ubojstva u javnosti stvara negativnu sliku o počinitelju i djelu, no ništa nije opasniji taj počinitelj od onoga tko to počini bez razmišljanja. Odlučna je pobuda koja daje pečat djelu (u konkretnom slučaju prezaduženost počinitelja bio je motiv za počinjenje djela iz koristoljublja), a ne “zrelo razmišljanje”, iako su se prilikom ujedinjavanja pojma umorstva i ubojstva prije više godina vodile polemike, kako to zorno navodi u svom članku dr. Franko Klarić, sudac Okružnog suda u Sušaku.⁴⁴

⁴⁴ Franko Klarić, Umorstvo ili ubojstvo – Zagreb, 1938., Mjesečnik, 5, str. 200, 201, 203 i 204: “Umorstvo ili ubojstvo su bila dva zakonska pojma za slično djelo t.j. za usmrćenje čovjeka. Razlika u nazivu znači istodobno i kvalifikaciju učina usmrćenja prema okolnostima, pod kojima se zbilo. Umorstvo znači teži učin, a postoji onda, kada je učinilac radio u namjeri, da smrt prouzroči. Ubojstvo je blaži učin, a postoji onda kada je učinilac prouzrokovao smrt, ali nije imao baš namjeru, da ju prouzroči, već je radio u kakvoj drugoj neprijateljskoj namjeri (n.pr. da ga naruži, osakati ili drugo). Ova dva zakonska pojma i naziva ujedno su bila i narodna, bilo da ih je narod usvojio od zakonodavca, bilo da ih je zakonodavac primio od naroda, tako da je i pravnik i nepravnik ta dva pojma dobro poznavao i razlikovao. Umorstvo je bilo zakonski normirano u paragrafu 134., a ubojstvo u paragrafu 140. staroga hrv. kaz. zakona. Tu su bila ujedno i dva najteža krivična djela, te se je razvila u poimanju istih obilna i uglavnom jednoobrazna praksa.

Ali to je bilo. Danas toga više nema, jer je novi kaz. zakon izbacio oba naziva, a ta dva pojma bitno izmijenio i uglavnom ujedinio u isti pojam, uslijed čega je među pravnicima i nepravnicima nastalo lutanje i traženje nečesa, što više ne postoji. Naš novi kaz. zakon predviđa

10. Sudioništvo

U prethodno opisanom slučaju u činjeničnom opisu bila je spomenuta i N.N. osoba, no budući da ona nije identificirana, a niti ju je počinitelj otkrio, nije odgovarala kao supočinitelj.

Novi hrvatski Kazneni zakon opredijelio se za teoriju vlasti nad djelom gdje posredni počinitelj i supočinitelji vladaju djelom, a poticatelj i pomagatelj ne. Supočiniteljstvo se više ne definira prema dosad prihvaćenoj teoriji o podjeli rada (ili podjeli uloga – Zlatarić)⁴⁵, “nego se, štoviše, time što se naglašava da svaki supočinitelj mora bitno pridonositi počinjenju kaznenog djela, posredno stavlja do znanja da bilo kakav doprinos u okviru podjele rada nije dovoljan.”⁴⁶ No, Novoselec navodi da na praktičnom planu to nije dovelo do značajnih promjena.⁴⁷

za svaki zločin usmrćenja čovjeka (lišenje života) namjeru na usmrćenje – paragraf 167., inače nema zločina, već se radi samo o prestupu nehatnog usmrćenja (ubojstva) – paragraf 177. Nema više ‘ine neprijateljske nakane’, ali je zato i sam pojam nakane ‘umišljaja’ drukčije normiran, i to tako, da se ‘ina neprijateljska namjera’ može u svakom slučaju bilo svesti na pravu namjeru ili prepustiti nehatu... Ako je pak ubojica, koji je imao jasno izraženu namjeru, da svoju žrtvu liši života, ovoj slučajno zadao ne jednu smrtonosnu povredu nego samo jednu od povreda, označenih u paragrafima 178. i 179., pa je ona od te povrede umrla, on je ipak počinio čisti zločin ubojstva iz paragrafa 167. k.z., jer tu ima i usmrdbene namjere i postignuti cilj (lišenje života) t.j. bez važnosti je priroda zadate povrede. Ako pak smrt ne bi nastupila, radilo bi se samo o pokušaju ubojstva iz paragrafa 167. III k.z. Kako je, dakle, ubojstvo iz sadašnjega kriv. zakona uopće izbačeno, to može danas doći samo do pitanja, radi li se o učinu iz paragrafa 167. ili učinu iz paragrafa 178. i 170. k.z., jer je mjerodavno samo postojanje namjere ili nehata (paragraf 16.).”

⁴⁵ V. bilj. 21, str. 99 i 100: “U složenoj problematici instituta saučesništva jedno od težih pitanja je i pitanje razgraničenja suizvršioštva od pomaganja. Praksa naših sudova je, čini se, stala na ispravno stanovište da za to razgraničenje treba uvažiti i objektivni i subjektivni moment... I u odluci istog suda KŽ-1727/52, od 12. XII. 52. uzima se, da je za suizvršenje kriv. djela ubojstva dovoljno, da je posljedica rezultat zajedničkog umišljaja na lišenje života, bez obzira što je smrt oštećenog nastupila kao rezultat neposredne djelatnosti samo jednog od suizvršilaca”.

⁴⁶ V. bilj. 13, str. 346.

⁴⁷ V. bilj. 36, str. 281: “Dosadašnji tekst Zakona polazio je od osebujno shvaćenog dualističkog sustava prema kojem se sve osobe koje sudjeluju u počinjenju kaznenog djela dijele na pojedinačne počinitelje (situacija kada samo jedna osoba čini kazneno djelo) i sudionike (situacija kada više osoba sudjeluje u počinjenju djela). To je načelno pogrešan kriterij podjele jer okolnost da u počinjenju kaznenog djela sudjeluje više osoba ne isključuje mogućnost da su neke od njih, pa i sve one počinitelji. Takva je pogrešna podjela dovela i do više neodrživih posljedica. Kao pojedinačni počinitelj tretiran je i posredni počinitelj, što je neopravdano jer takav počinitelj nije pojedinačni počinitelj u slučajevima kada postoji i neposredni počinitelj koji je odgovoran. Supočinitelji su pak tretirani kao vrsta sudionika, a ne vrsta počinitelja, što je u suprotnosti s teorijom o vlasti nad djelom usvojenom u Zakonu jer supočinitelji imaju, a sudionici nemaju vlast nad djelom. Osim toga, za sudionike vrijedi načelo

Od svih proučavanih predmeta u četiri se slučaja pojavljuje sudioništvo. U već naprijed spominjanom predmetu koji je obustavljen protiv dvojice supočinitelja zbog kaznenog djela iz članka 34. stavka 1. KZ RH, zatim dva predmeta iz članka 90. KZ, u svakom po dva supočinitelja, te u jednom predmetu kaznenog djela pokušaja ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZ RH – tri počinitelja. U ovom pregledu odlučio sam se iznijeti zadnji slučaj i još jedan slučaj kaznenog djela ubojstva. Prvooptuženik je s umišljajem započeo tako što je ubo oštećenika nožem u prsa, a kada je ovaj pao na zemlju, klečeći na njemu zadao mu još nekoliko uboda po cijelom tijelu, a drugooptuženik i trećeoptuženik s umišljajem su započeli, ali nisu dovršili da oštećenika u ležećem položaju teško tjelesno ozlijede, udarajući ga rukama i nogama (cipelama). Prvooptuženik je nakon događaja pobjegao (nije mu vađena krv), pa psihijatrijski vještak pretpostavlja, s obzirom na višegodišnju ovisnost o alkoholu, da je *tempore criminis* bio pod utjecajem alkohola i time uz ostale osobitosti svoje ličnosti smanjeno ubrojiv, a drugooptuženik i trećeoptuženik zbog psihoorganskog sindroma dugogodišnjeg uživanja alkohola bitno su smanjeno ubrojivi. Visina izrečene kazne zatvora za prvooptuženika, uz primjenu ublažavanja za pokušaj, niža je od uobičajene (oko dvije godine i šest mjeseci zatvora) – jedna godina i šest mjeseci zatvora uz značajne otegotne okolnosti (u dvije godine petnaest puta prekršajno kažnjavao zbog remećenja javnog reda i mira – napadi, tučnjave). Jednako tako i za drugooptuženika i trećeoptuženika za pokušaj teške tjelesne ozljede iz članka 99. stavka 1. u vezi s člankom 33. KZ, svakome po šest mjeseci zatvora, s time da kod trećeoptuženika nema otegotnih okolnosti (neosuđivan), a kod drugooptuženika kao otegotno je što je više puta osuđivan uz olakotnu okolnost bitno smanjene ubrojivosti za obojicu. Svoj trojici izrečena je sigurnosna mjera iz čl. 76. KZ s trajanjem do prestanka izvršenja kazne. Zbog ujednačavanja prakse očekivano je u povodu žalbe državnog odvjetnika reagirao VSRH i prvooptuženiku preinačio kaznu zatvora na dvije godine i šest mjeseci, ali nije reagirao na kazne za drugooptuženika i trećeoptuženika. U konkretnom slučaju riječ je o paralelnom počiniteljstvu, jer među supočiniteljima nije bilo prethodnog dogovora, odnosno svijesti o zajedničkom postupanju i zajedničke odluke o djelu. Naime, oštećenik im je pristupio dok su njih trojica na klupi konzumirali alkohol i započeo razgovor te je nakon kraćeg razgovora prvooptuženik poduzeo radnju nožem ubovši oštećenika u prsa, postupajući s izravnom namjerom, a drugooptuženik i trećeoptuženik, pristajući da ga teško tjelesno ozlijede, nastupili su nakon izvršenih radnji prvooptuženika, udarajući višestruko ošteće-

akcesornosti, a za supočinitelje ne vrijedi, a prema našem zakonu supočinitelji mogu postupati i iz nehaja, a sudionici ne mogu, pa su i to razlozi koji govore protiv svrstavanja u istu kategoriju supočinitelja i sudionika (poticatelja i pomagatelja). Te unutarnje proturječnosti u Zakonu je trebalo ukloniti.”

nika rukama i nogama, "cipelama". Sud u izreci i obrazloženju presude ne spominje izrijekom pravnu figuru "paralelnog počiniteljstva", iako neizravno razdvaja radnje prvooptuženika od drugooptuženika i trećeoptuženika, odnosno ne povezuje prvooptuženikov direktni umišljaj na pokušaj ubojstva, s eventualnim umišljajem drugooptuženika i trećeoptuženika na pokušaj teške tjelesne ozljede kao zajedničko dogovorno postupanje usmjereno zajedničkoj odluci o djelu. Možda navedenu pravnu figuru ne treba ni posebno isticati, jer "smatra se da pojam paralelnog počiniteljstva nema samostalnu dogmatsku vrijednost, nego samo označava nesupočiniteljstvo spajanjem ili susretanjem pojedinačnih počiniteljstava."⁴⁸

U sljedećem slučaju imamo primjer načela neovisnosti krivnje pojedinih sudionika, jer svaki sudionik odgovara u skladu sa svojom namjerom ili nehajem, a poticatelj i pomagatelj u skladu sa svojom namjerom. Drugim riječima, sudionik neće odgovarati za eksces drugoga.⁴⁹ Dva su se smanjeno ubrojiva počinitelja dogovorila da će izvršiti provalu u jedno poduzeće. Jedan od njih razrezao je žicu na ogradi i drugome rekao da ga pričeka kod ograde. Pri odlučivanju što će u krugu poduzeća protupravno prisvojiti, naišao je na čuvara, kojeg je ubio iz posebnog pištolja s prigušivačem. Obojica odgovaraju za tešku krađu u pokušaju, i to prvooptuženik prema članku 217. stavku 1. točki 1. i stavku 3. KZ, a drugooptuženik prema članku 217. stavku 1. točki 1. KZ, za koja djela su im utvrđene kazne zatvora dvije godine i šest mjeseci odnosno jedna godina. Za svoj eksces prvooptuženik odgovara i za kazneno djelo iz članka 90. KZ te mu je utvrđena kazna deset godina zatvora, ali drugooptuženik ne odgovara jer nije vidio da prvooptuženik usmrćuje čuvara, niti su prethodno imali takav dogovor. Mislim da je to ispravno, jer kod drugooptuženika nedostaje objektivna komponenta koja traži određeno kvalificirano sudjelovanje u izvršenju djela iz čl. 35. st. 4. KZ (vlast nad djelom). Njegove su radnje kvalitativno različite od radnje (ekscesa) prvooptuženika i nije bio ni u sporednoj poziciji pomagatelja ubojstva. No, drugooptuženik odgovara i prema članku 301. stavku 1. KZ – pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela gdje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju jedne godine i deset mjeseci, jer je prvooptuženiku na njegov poziv poslije pomogao da tijelo bace u kontejner za smeće. Izrečene su im jedinstvene kazne zatvora u trajanju dvanaest godina odnosno dvije godine i šest mjeseci. U povodu žalbe državnog odvjetnika, prvooptuženiku je za ubojstvo VSRH utvrdio kaznu zat-

⁴⁸ Bojanić, I., Počiniteljstvo kao vlast nad djelom, Zagreb, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 2003., str. 120.

⁴⁹ Ibidem, str. 121: "Ekscesom ne treba smatrati nebitna odstupanja, jer zajednička namjera može obuhvatiti djelo samo u općim obilježjima i svakom supočinitelju ostaviti manju ili veću slobodu u načinu izvršenja. Glede konkretnog ocjenjivanja najosjetljivija su odstupanja u dimenzijama dogovorenog neprava."

vora dvanaest godina i jedinstvenu kaznu povećao na trinaest godina i šest mjeseci, a u povodu žalbe drugooptuženika, smanjio mu je jedinstvenu kaznu zatvora na jednu godinu i deset mjeseci, jer mu je za kazneno djelo iz članka 301. stavka 1. KZ utvrđena samo kazna jedne godine zatvora.

11. Stjecaj

U naprijed iznesenom slučaju došlo je i do stjecanja kaznenih djela, a stjecaj kaznenog djela ubojstva s kaznenim djelom teške krađe iz članka 217. stavka 1. KZ pronalazimo još u jednom slučaju.

U nastavku će biti prikazani sljedeći slučajevi: stjecaj jednog kaznenog djela ubojstva iz članka 90. KZ, stjecaj kaznenog djela teškog ubojstva iz članka 91. točke 6. KZ i pokušaja silovanja iz članka 188. stavka 1. KZ i slučaj Oraškić gdje nailazimo na stjecaj dvaju kaznenih djela teškog ubojstva iz članka 91. točke 7. KZ, teškog ubojstva iz članka 91. točaka 7. i 8. KZ i pokušaj teškog ubojstva iz članka 91. točaka 7. i 8. KZ. Znači, od promatrana 82 spisa u jedanaest slučajeva postoji stjecaj istih ili raznih kaznenih djela. Naš KZ razlikuje dvije vrste stjecaja – počinitelj jednom radnjom počini više kaznenih djela za koja mu se istodobno sudi (idealni stjecaj), odnosno s više radnji počini više kaznenih djela za koja mu se istodobno sudi (realni stjecaj).

Zanimljiv je slučaj ubojstva prostitutke iz pištolja Scorpion u leđa, kad se sagnula u hodniku zgrade nad svodnikom kojem je prethodno počinitelj pucao u glavu i prsni koš, ali je hitnom medicinskom intervencijom otklonjen smrtni ishod. Olakotnih okolnosti nije bilo pa smatram da su utvrđene kazne devet godina zatvora odnosno tri godine i šest mjeseci zatvora s jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju dvanaest godina preniske s obzirom na to da je počinitelj bio ubrojjiv, da je postupao s izravnom namjerom, da je pokazao upornost prilikom počinjenja kaznenog djela i da je već bio osuđivan za kaznena djela s elementima nasilja. S obzirom na to mogla se izreći jedinstvena kazna zatvora od petnaest godina, a upitna je i kvalifikacija djela, jer smatram da je počinitelj htio prikriti počinjenje kaznenog djela kad je u leđa pucao u oštećenicu⁵⁰, a prethodno ju je mirno pustio iz stana kad je pred vratima pucao

⁵⁰ V. bilj. 25, str. 144: “Pucanje u leđa oštećenika samo po sebi nije dovoljno za pravnu oznaku ubojstva na podmucao način, kako je navedeno u odluci VSRH, KŽ-525/93 od 22. srpnja 1993., u kojoj stoji da državni odvjetnik u žalbi posebno ističe da djelo optuženika ima elementa podmučnosti, jer je optuženik u vrijeme počinjenja djela bio iza leđa oštećenika s lijeve strane, a pucao je u njega u udaljenosti od oko dva metra. Međutim, valja imati na umu da je stol za kojim je sjedio oštećenik bio preko puta ulaznih vratiju slastičarnice, a oštećenik je sjedio leđima okrenut vratima. Optuženik je, dakle, prišao oštećeniku ravno s vrata i pritom nije birao mjesto odakle će pucati. Prema tome, mjesto i položaj u kojem su bili optuženik i oštećenik bili su uvjetovani konkretnim prostornim uvjetima, a ne voljom optuženika.”

na svodnika. U slučaju takve kvalifikacije opravdan bi bio i dugotrajni zatvor, koji je izrečen u sljedeća dva slučaja.

U prvom slučaju počinitelj je smanjeno ubrojiv zemljoradnik kojem je izrečena kazna dugotrajnog zatvora od dvadeset i pet godina za stjecaj kaznenih djela teškog ubojstva iz članka 91. točke 6. KZ i pokušaja silovanja iz članka 188. stavka 1. KZ. Njegova smanjena ubrojivost prije svega uvjetovana je dubokim i trajnim poremećajem ličnosti pretežno disocijalnog karaktera i mentalnom subnormalnošću na razini debilnosti, na što u ovom prikazu predmeta nailazimo prvi put.

Postavlja se pitanje jesu li prije izrečene kazne za silovanje i pokušaj silovanja (pet puta) bile pravilno odmjerene te se počinitelj nakon devetnaest godina i osam mjeseci ukupno provedenih na izdržavanju kazne našao na slobodi. Vjerojatno su mu kazne bile i pooštrene kao višestrukom povratniku, što nije dovelo do značajnijeg uspjeha, a ponovno predlaganje uvođenja institucije višestrukog povrata ne bi polučilo znatnije rezultate. Bitno je da sud prilikom izbora i mjere kazne utvrdi koliko je godina potrebno za izbjavanje počinitelja iz društvene zajednice.

Mislim da je sada sud upravo pogodio mjeru od dvadeset i pet godina zatvora pedesetčetverogodišnjem počinitelju pokušaja silovanja iz članka 188. stavka 1., u vezi s člankom 33. stavkom 1. KZ i u stjecaju kaznenog djela teškog ubojstva iz članka 91. točke 6. KZ (presreo oštećenicu na putu, više puta je udario nogama i rukama, skinuo je i razbacao odjeću, kleknuo koljenom na njezin trbuh kako bi potpuno svladao njezin otpor, nanijevši joj tešku i po život opasnu ozljedu u vidu razdora i nagnječenja hvatišta crijeva s krvarenjem u trbušnu šupljinu, izvukao spolovilo, ali zbog izostanka erekcije i njezina dozivanja u pomoć, nije uspio izvršiti obljubu). Da bi prikrio kazneno djelo, ugušio ju je rukama, a nakon toga jedan klip kukuruza stavio joj u anus, a drugi klip prelomio i dio joj stavio u usta, a drugi dio u vaginu.

Izjavio je da se osjeća krivim, ali zbog njegova mentalnog stanja sud je proveo dokazni postupak u kojem je uz izjave svjedoka i DNA – metodom njegovih vlasi i stidnih dlaka utvrđeno da je počinio kaznena djela. Osim navedene osuđivanosti, sud mu je otegotnim ocijenio upornost i izuzetno izživljavanje nakon djela, a olakotnim samo smanjenu ubrojivost (psihoorgansko oštećenje kao posljedica kraniocerebralne traume, koja je prvi put nakon svih kaznenih djela i izdržanih kazni dijagnosticirana). Za pokušaj silovanja utvrđena mu je kazna zatvora osam godina, koju apsorbira kazna dugotrajnog zatvora dvadeset i pet godina (prema noveli KZ-a iz prosinca 2000. godine, kazna ne smije dosegnuti zbroj pojedinačnih kazni).

Naime, navedeni slučaj približava se okolnostima slučaja gdje je smanjeno ubrojivi počinitelj u sudnici prilikom brakorazvodne parnice ubio suprugu, njezinu odvjetnicu, suca i pokušao ubiti zapisničara. Ako se kod njega javio bolesni motiv za osvetom supruzi koja ga je napustila, značajnija je njegova

namjera osvete drugim prisutnim osobama samo zbog sudjelovanja u brako-razvodnom postupku. Za teško ubojstvo supruge i njezine odvjetnice po članku 91. točki 7. KZ utvrđene su mu kazne zatvora od trideset odnosno trideset i pet godina, a za službene osobe suca i zapisničara po članku 91. točkama 7. i 8. KZ trideset i pet odnosno uz ublažavanje dvadeset godina zatvora. Izrečena mu je prvi put u povijesti hrvatskog pravosuđa jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora u maksimalnom trajanju od četrdeset godina. Imajući u vidu da je prilikom počinjenja navedenih kaznenih djela bio u dobi od dvadeset i osam godina, izrečena kazna dugotrajnog zatvora praktično znači doživotni zatvor, kao i u slučaju naprijed izrečene kazne dugotrajnog zatvora u trajanju dvadeset i pet godina zemljoradniku.

Samim time može se pretpostaviti da je kazneni okvir od dvadeset do četrdeset godina dugotrajnog zatvora za najteži oblik kaznenih djela sasvim dovoljan za individualizaciju kaznene prisile prema počinitelju. Prijedlozi za uvođenje kazne doživotnog zatvora na opisani način gube svoju svrhu, a pogotovo prijedlog doživotnog zatvora za ubojstvo policajca, odvjetnika, državnog odvjetnika ili suca. Mislim da vlast ne treba djelovati samo represivno, nego i stvoriti uvjete za preveniranje najtežih kaznenih djela. Smatram da bi svi suci i državni odvjetnici pozdravili bolje osiguranje prostora gdje rade, a u pojedinim slučajevima i osiguranje službenih osoba u predmetima visokog rizika. Samo uvođenje kazne doživotnog zatvora i pooštavanje kaznenih okvira nikada nije dovoljno djelovalo na potencijalne počinitelje da izvrše ili pokušaju izvršiti kazneno djelo.

Počinitelj navedenih teških ubojstava nije htio surađivati s psihijatrijskim vještacima koji su utvrdili da je riječ o paranoičnoj ličnosti (sumnjičavost, nepovjerenje) te da je počinjenje kaznenih djela bilo uvjetovano progresivnim, afektivnim (agresivnim) sužavanjem svih ispitaničevih interesa na nerazriješeni bračni konflikt i sve manjih mogućnosti da taj konflikt bude razriješen na neki drugi zreliji, racionalniji način. Djela je počinio iz bezobzirne osvete prema nevinim ljudima koji nisu dali povoda za osvetu, motiviran potpunom sebičnošću i antisocijalnošću. Žrtve su dale povoda za osvetu samo prema njegovu deformiranom mišljenju jer se njegova žena "usudila" napustiti bračnu zajednicu i podignuti tužbu za razvod braka, a ostale su mu žrtve nanijele zlo, opet prema njegovu iskrivljenom sudu, tako što je odvjetnica zastupala interese njegove žene, a sudac i zapisničar bili su uključeni u redovito obavljanje posla.

Prilikom izricanja mjere kazne sud je smanjenu ubrojivost, prema članku 42. KZ, ocijenio kao olakotnu okolnost, ali je ta olakotna okolnost bila od manjeg utjecaja samo na visinu pojedinačno utvrđenih kazni. Otegotne su okolnosti opća zaprepaštenost i gnušanje nad tim činom i potpuno omalovažavanje suda. Nadalje, intenzitet kriminalnog ponašanja krajnje je izražen i naglašen, jer je ubijeno troje ljudi, a četvrta je žrtva ostala samo slučajno živa, nikako

ne zbog nekog traga počiniteljeve milosti. Okolnost objektivnog zatajivanja sigurnosne službe suda nije olakotna okolnost jer ju je počinitelj zlorabio. Neosuđivanost sud nije ocijenio olakotnim jer su počinjena kaznena djela tako teška da je neosuđivanost izgubila svaku vrijednost. Skromni utjecaj imalo je sudjelovanje u Domovinskom ratu. Osim toga, kao policajcu upravo mu je bila dužnost i pravo štiti živote drugih ljudi i njihovu imovinu. Izrečena mu je i sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog vještačenja iz članka 75. KZ.

U konkretnom slučaju steklo se više kvalifikatornih okolnosti (krajnje pod-mukao način, prikrivanje drugog kaznenog djela, bezobzirna osveta i druge niske pobude te ubojstvo službene osobe u vrijeme kad ona obavlja poslove zaštite ustavnog ustrojstva), ali je sud ovisno o svojstvu oštećenih kvalificirao djela prema kvalifikatornoj okolnosti koja dominira u pojedinom kaznenom djelu⁵¹, ali ne dosljedno. Nije jasno zašto je za službene osobe ostavio i kvalifikaciju iz čl. 91. t. 7. KZ (bezobzirna osveta i druge osobito niske pobude), kad je dominantna kvalifikatorna okolnost usmrćenje službenih osoba u vrijeme kad obavljaju poslove zaštite ustavnog ustrojstva. Pogotovo što bezobzirnu osvetu upotrebljava u obrazloženju pravilno kao otegotnu okolnost.

U prethodnom slučaju brakorazvodni konflikt doveo je do neslučenih posljedica, a da nije usamljen, radi usporedbe prikazujem slučaj od 11. rujna 1972., također iz sudnice Općinskog suda u Zagrebu. Je li mjesec rujna "koban" za Općinski sud u Zagrebu (slučaj Oraškić 22. rujna 1999.) ili ne, teško je spekulirati, ali je činjenica da je u istom mjesecu, "nakon proglašenja presude kojom je osuđen zbog krivičnog djela samovlašća iz članka 297. KZ na kaznu zatvora od dva mjeseca, uvjetno na jednu godinu, nenadano potegao iz taške unaprijed pripremljeni i nabijeni pištolj marke Wzor call. 7,65 mm te s namjerom da ubije svoju suprugu K. A., na čiju je štetu bio počinio krivično djelo samovlašća i po čijoj je tužbi bio razveden njihov brak nepravomoćnom presudom Okružnog suda u Zagrebu, krivnjom optuženog, i njezinog punomoćnika B. J., odvjetnika iz Zagreba, prema kojima je gajio veliku mržnju, ispalio u pravcu K. A. četiri hitca... od kojih su dvije strijelne rane grudnog koša dovele do iskrvarenja i ubrzo do smrti, a u pravcu odvjetnika B. J. ispalio četiri hitca... koja su dovela ubrzo i do smrti, koja je nastupila u hodniku suda, pa je time iz bezobzirne osvete lišio života dvije osobe."⁵² Zbog bitno smanjene računljivosti Vrhovni sud Hrvatske izrečenu smrtnu kaznu zamijenio je kaznom strogog zatvora u trajanju dvadeset godina.

⁵¹ V. bilj. 21, str. 187: "No, dešava se u praksi, da je kod kvalificiranog djela ostvareno više u zakonu alternativno predviđenih kvalifikatornih momenata... Radi se o jednoj kriminalnoj količini jer je jednom povrijeđeno isto pravno dobro. Kvantitet te kriminalne količine može biti različit, i kod stjecaja više kvalifikatornih okolnosti doći će do izražaja u odmjeravanju kazne, za što kazneni okvir kod kvalificiranog kriv. djela daje dovoljno prostora."

⁵² V. bilj. 28, str. 127.

C. KRIMINOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA – POJAVNI OBLICI KAZNENOG DJELA UBOJSTVA U PROMATRANOM UZORKU

a) Vrste ubojstava (teških ubojstava)

U uzorku 82 pregledana spisa optuženo je u pet slučajeva za kazneno djelo ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZRH odnosno 27 slučajeva iz članka 90. KZ. U te slučajeve pribrajaju se i dvije kvalifikacije prema članku 34. stavku 2. točki 4. KZRH i članka 91. točke 4. KZ, koje su u konačnici kvalificirane prema članku 34. stavku 1. KZRH odnosno prema članku 90. KZ. Znači, počinjena su i dovršena ukupno 32 kaznena djela ubojstva, s tim da je u konačnici jedno djelo ubojstva iz članka 90. KZ kvalificirano kao ubojstvo na mah iz članka 92. KZ. Kazneno djelo teškog ubojstva iz članka 91. KZ nailazimo u optužbi u pet slučajeva, s time da je u dva slučaja u konačnici kvalificirano kao kazneno djelo ubojstva. Prema tome postotak dovršenih ubojstava je 44%, a dovršenih teških ubojstava 3,5%.

Pokušaj ubojstva iz članka 34. stavka 2. KZRH nailazimo u dva slučaja odnosno pokušaja teškog ubojstva iz članka 91. KZ u osam slučajeva, što je ukupno deset slučajeva. No, u konačnici u dva je slučaja kvalifikacija završila na članku 90. KZ pa je postotak pokušaja teškog ubojstva nešto manji od 10%. Pokušaj kaznenog djela ubojstva iz članka 34. stavka 1. KZRH nailazimo u jedanaest slučajeva, s time da je u dva slučaja konačna kvalifikacija prema članku 99. stavku 1. KZ i članku 35. KZRH. Pokušaj kaznenog djela ubojstva iz članka 90. KZ nailazimo uz naprijed spomenuta dva slučaja još u 22 slučaja, s time da je u jednom slučaju izvršena prekvalifikacija na kazneno djelo iz članka 99. stavka 1. KZ. Prema tome postotak kaznenog djela pokušaja ubojstva je 40% i pokušaja teške tjelesne ozljede 2,5%.

Iz pregledanog uzorka moglo bi se zaključiti da je postotak pokušaja kaznenog djela ubojstva i teške tjelesne ozljede neznatno niži od postotka kaznenog djela ubojstva, dok je postotak pokušaja kaznenog djela teškog ubojstva otprilike tri puta veći od dovršenog kaznenog djela teškog ubojstva. Dva kaznena djela teškog ubojstva nailazimo u optuženju iz 1998. godine, a jedno u optuženju iz 2000. godine, s tim da su dva optuženja kaznenog djela teškog ubojstva, kako sam već naveo, prekvalificirana na kazneno djelo ubojstva iz članka 90. KZ. Usporedbe radi navodim da je u magistarskoj radnji Drage Ramova u desetogodišnjem pregledu (1967.-1976.) na tadašnjem Okružnom sudu u Zagrebu bilo u radu 59 predmeta s kvalifikacijom teškog ubojstva. Znači da je prosjek bio oko šest godišnje, ali to dosta varira, od npr. 22 predmeta 1967. godine do jednog predmeta 1971. godine.⁵³

⁵³ Ibidem, str. 58 i 59.

Ovom prilikom navodim podatke optuženja za dovršeno djelo teškog ubojstva za 1998. godinu (8 predmeta), za 1999. godinu (4 predmeta) i za 2000. godinu (10 predmeta). Znači da je prosjek po godini 11 predmeta, što je svakako više od godišnjeg prosjeka prije tridesetak godina, s tim da je jurisdikcija tadašnjeg Okružnog suda Zagreb zahvaćala šire područje nego što danas obuhvaća Županijski sud u Zagrebu.

b) Žrtva

Od ukupnog broja žrtava kaznenih djela ubojstva (teškog ubojstva) muškaraca je 27, a žena 19, a kod pokušaja navedenih kaznenih djela 32 muškarca i 11 žena, što je ukupno 59 muškaraca i 30 žena, odnosno 66,3% muškaraca prema 33,7% žena. Za žrtve ubojstava i pokušaja ubojstva uglavnom je karakteristično da su to rijetko osobe nepoznate počinitelju. Najveći doprinos žrtve počinjenju ubojstva postoji u slučajevima trajno poremećenih bračnih i obiteljskih odnosa.

c) Odnos – srodstvo

U 7 slučajeva kaznenog djela ubojstva (teškog ubojstva) žrtve su supružnici, a u 11 slučajeva kod pokušaja, što je ukupno 18 slučajeva. U dva slučaja žrtva je sin, u četiri slučaja majka, u četiri slučaja otac, u tri slučaja brat, u jednom polubrat, u jednom sestra, u jednom slučaju očuh, u dva maćeha i u po jednom slučaju tast i svekrva. Ukupno je 38 žrtava u rodbinskom odnosu, što je 42,7% ukupnog broja žrtava – 89. U pet slučajeva ili 5,6% žrtve su susjedi, a u četiri slučaja prijatelji i ljubavnice, što čini ukupno 10%. Znači 52,7% žrtava je u rodbinskom, susjedskom i prijateljskom odnosu, dok su ostale žrtve nesrodne, od kojih se u slučaju Oraškić nalaze i sudac, odvjetnica i zapisničarka. U više od polovine promatranih slučajeva moglo bi se reći da su plod uzajamnih odnosa ubojice i žrtve te žrtva u izvjesnom smislu stvara i oblikuje ubojicu.

d) Sredstvo počinjenja

Sredstva kojima se može počiniti kazneno djelo ubojstva mogu biti izravna ili neizravna, fizička ili psihička. Izravna su sredstva razno oružje (hladno ili vatreno), oruđe, zatim davljenje, gušenje, topljenje i dr. Neizravna su sredstva ona gdje se počinitelj njima na indirektan način služi; npr. počinitelj navede psa ili neku drugu životinju da ubije čovjeka. Fizička su sredstva ona koja djeluju fizičkom silom na oštećenog i koja dovode do smrti. Psihička su sred-

stva ona koja djeluju na oštećenog psihičkim putem: prouzročenjem velike duševne boli (prepasti, straha i dr.) koja je podobna da u konkretnom slučaju dovede do smrti oštećenika. Od ukupnog broja u istraživanom uzorku u 28 slučajeva ili 34% sredstvo počinjenja je nož (kuhinjski, mesarski, vojnički, bajuneta), a od ostalog hladnog oružja sjekira u tri slučaja i u dva uz nož i drveni valjak. Zatim, u četiri slučaja ili 6,1% čekić (zidarski). Od vatrenog oružja pištolj se pojavljuje u 21 slučaju ili 25,6%, puška u 6 slučajeva ili 7,3% (razni kalibri, lovačka, sačmarica, poluautomatska). Dakle u 73% slučajeva nailazimo pet sredstava počinjenja (nož, sjekira, čekić, pištolj, puška). Da su ta sredstva oduvijek bila dominantna za izvršenje ubojstva, pokazuje nam i kriminološko istraživanje Ureda za kriminološka ispitivanja DSUP-a NRH za period 1946.-1955. godine. U analiziranom desetogodišnjem periodu ubojstva su izvršena upotrebom sredstava navedenih u bilješci.⁵⁴

Zanimljiv je slučaj pokušaja ubojstva automobilom koji je na sreću završio bez težih posljedica.

e) Mjesto počinjenja kaznenog djela

Iz istraživanja je razvidno da je najčešće mjesto počinjenja kaznenog djela ubojstva (teškog ubojstva) i pokušaja obiteljska kuća ili stan, i to u 47 ili

⁵⁴ Krivična djela lišenja života na području NR Hrvatske (1946.-1955.), Ured za kriminološka ispitivanja DSUP-a NRH, Zagreb, 1959., str. 241.

nož	442 ili	31,3%	ubojstava
sjekira.....	165 ili	11,7%	ubojstava
ostala sredstva za rezanje i probadanje.....	6 ili	0,4%	ubojstava
<u>Svega sredstava za rezanje i probadanje.....</u>	<u>613 ili</u>	<u>43,4%</u>	<u>ubojstava</u>
pištolj	173 ili	12,3%	ubojstava
vojnička puška	92 ili	6,5%	ubojstava
lovačka puška	67 ili	4,7%	ubojstava
ostala vatrena sredstva	15 ili	1,1%	ubojstava
<u>Svega vatrena sredstva</u>	<u>347 ili</u>	<u>24,6%</u>	<u>ubojstava</u>
kolac	155 ili	11,0%	ubojstava
kamen ili cigla	34 ili	2,4%	ubojstava
ostala tupotvrda sredstva	45 ili	3,3%	ubojstava
<u>Svega tupotvrda sredstva</u>	<u>234 ili</u>	<u>16,7%</u>	<u>ubojstava</u>
poljoprivredni alati	42 ili	3,0%	ubojstava
otrov	26 ili	1,8%	ubojstava
udarci pesnicama i nogama.....	47 ili	3,4%	ubojstava
ugušenje rukama ili uz pomoć nekog predmeta	52 ili	3,7%	ubojstava
utapljanje u vodi	23 ili	1,6%	ubojstava
ostala sredstva.....	23 ili	1,5%	ubojstava
<u>nepoznato.....</u>	<u>4 ili</u>	<u>0,3%</u>	<u>ubojstava</u>
U k u p n o :	1.411 ili	100,0%	ubojstava

57,3% slučajeva. U 11 ili 13,4% slučajeva mjesto počinjenja djela je lokal (caffe bar, bistro, diskoklub, vinarija). Ostale su lokacije radno mjesto, krug poduzeća, staja, dvorište, polje, bolnica, tržnica ili ulica. Usporedbe radi, u periodu od 1946. do 1955. godine 46,8% otpada na privatne stanove te 17,5% na gostionice i ostala mjesta određena za zabavljanje.

f) Vrijeme počinjenja kaznenog djela

Razvidno je da je najveća frekvencija ubojstava (teških) i pokušaja u večernjim satima poslije 18.00 sati i u noćnim – ranojutarnjim satima – 41 slučaj ili 50,0%. Zatim, u 23 slučaja ili 28% u poslijepodnevnom satima između 12.00 i 18.00 sati. Dakle, 22,0% otpada na slučajeve između 6.00 i 12.00 sati. Usporedbe radi u gore navedenom periodu od 1946. do 1955. godine prosječni godišnji postotak 10,8% odnosi se na vrijeme od 6.01 do 12.00; 22,8% na vrijeme od 12.01 do 18.00; 51,7% na vrijeme od 18.01 do 24.00 i 9,4% na vrijeme od 0.01 do 6.00 sati.

g) Spol, životna dob, naobrazba i bračno stanje počinitelja

Od promatranog uzorka 77 je muškaraca (ubrajaju se i muškarci presuđeni za tešku tjelesnu ozljedu ili pokušaj teške tjelesne ozljede) te 10 žena, što znači 11,5% otpada na žene. Usporedbe radi, kriminalitet postotka žena u Hrvatskoj za kaznena djela protiv života i tijela u periodu od 1992. do 1996. godine bio je 10,3%. Možemo zaključiti da kazneno djelo ubojstva redovito čini muškarac, ali različite životne dobi, što proizlazi iz sljedeće tablice:

Dob	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60 i više
Ukupan broj i %	2 2%	1 1%	6 7%	31 36%	25 29%	14 16%	8 9%
Muškarci	2	1	5	28	23	11	7
Žene	-	-	1	3	2	3	1

Usporedbe radi prikazujem tablicu za kazneno djelo ubojstva i ubojstva na mah iz knjige *Osnove kriminologije* dr. sc. Željka Horvatića.⁵⁵

Kazneno djelo ubojstva i ubojstva na mah					Navršene godine starosti počinitelja 1996.			
Dob	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60 i više	
Broj i %	8 6%	10 9%	10 9%	39 30%	25 20%	17 40%	12 9%	

Iz naprijed navedenog može se razabrati da oba spola čine kazneno djelo ubojstva pretežno u dobi između 30 i 39 godina. Usporedbe radi, na takav trend upućuje i kriminološko istraživanje za period od 1946. do 1955. godine te postotak žena ubojica od 11,3% odnosno za zagrebačku oblast (Zagreb, Varaždin, Krapina, Čakovec) 6,8%.

Nadalje je bitna i školska naobrazba. Prema naprijed navedenom kriminološkom istraživanju, proizlazi da osobe bez završene osnovne škole i sa završenom osnovnom školom (postotak ubojica čak je 92,8% 15. ožujka 1948.) relativno češće čine kazneno djelo ubojstva, a to potvrđuje i uzorak sa Županijskog suda u Zagrebu. Od promatranih 87 osoba, 45 osoba ili 51,72% završilo je nekoliko razreda osnovne škole ili osnovnu školu. Srednju stručnu spremu, u što se ubrajaju i KV zanimanja, ima 40 ili 45,97% osoba, a samo su dvije osobe s visokom spremom (diplomirani pravnik i redatelj) – 2,31%. Bračno stanje izgleda ovako: oženjenih (udanih) 39 ili 44,83%, s tim da se tu ubrajaju i počinitelji ubojstva supruge ili supruga, a za vrijeme suđenja na opisani su način udovci odnosno udovice. Trideset sedam osoba ili 42,53% je neoženjenih (neudanih) te jedna udovica, dva udovca i osam razvedenih, što je ukupno još jedanaest osoba ili 12,64%. Usporedbe radi, strukturni podaci o bračnom stanju ubojica u naprijed navedenom kriminološkom ispitivanju u periodu od 1946. do 1955. godine jesu: neoženjenih 39,1%, oženjenih 55,4%, obudovjelih 3,1% te razvedenih 2,4%. Moglo bi se zaključiti da se tijekom proteklih 50 godina nisu mijenjali strukturni podaci o bračnom stanju ubojica i da je postotak ubojica koji su oženjeni samo nešto niži nego prije.

h) Motiv počinjenja

S obzirom na to da je pod točkom c) spomenuto da su 42,7% žrtve koje su s počiniteljem u rodbinskom odnosu, kao motiv počinjenja kaznenog djela

⁵⁵ Horvatić, Ž., *Osnove kriminologije*, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska akademija, 1998., str. 84.

ubojstva prevladava obiteljska svađa u 23 slučaja gdje je počinitelj bio ubrojav ili smanjeno ubrojav te svađa uz bolesne motive neubrojivog počinitelja u 9 slučajeva – ukupno 32 slučaja ili 39%. Kad se navedenoj skupini pridodaju i 4 slučaja ljubomore između supružnika, ukupan postotak raste na 44% ili 36 slučajeva. Kad se navedenim slučajevima ljubomore pridodaju još 4 slučaja ljubomore između nesrodnih počinitelja i žrtve, ljubomoru kao motiv počinjenja imamo u 8 slučajeva ili 9,75%. Daljnji je motiv susjedska i prijateljska svađa u 7 slučajeva ili 8,53% te svađa u gostionicama, disku i na javnom mjestu između nesrodnih osoba u 18 slučajeva ili 21,95%. Znači svađu kao motiv počinjenja djela nailazimo u 57 slučajeva ili 69,51%. Kada tu ubrojimo i 7 slučajeva neubrojivih nesrodnih počinitelja, broj se penje na 64 ili 78% svih promatranih slučajeva.

i) Presuda (odluka)

Od 82 predmeta odabranog uzorka presudom je završilo 50 predmeta. U 47 predmeta ili 57,33% izrečena je kazna zatvora (od toga 2 dugotrajne od 25 i 40 godina), a samo u jednom predmetu ili 1,19% nakon preinačavanja na pokušaj teške tjelesne ozljede izrečena je uvjetna osuda. U jednom predmetu donesena je oslobađajuća presuda prema članku 340. točki 1. ZKP, u 22 predmeta ili 26,83% doneseno je rješenje o upućivanju neubrojivog počinitelja iz sfere kaznenog postupka u izvanparnični postupak. U ostalih 10 slučajeva ili 12,91% donesena su sljedeća rješenja: u 5 slučajeva zbog nedostatka dokaza, u 3 slučaja zbog smrti počinitelja, u jednom predmetu iz članka 260. stavka 1. točke 4. ZKP optužba je odbijena po prigovoru na optužnicu zbog promašenog roka te u zadnjem predmetu zbog nastupa apsolutne zastare kaznenog progona nakon preinačenja na pokušaj teške tjelesne ozljede.

O okolnostima koje utječu na visinu kazne bilo je već govora pri razmatranju pojedinih predmeta, pa tako i pri razmatranju sudske politike kažnjavanja ubojstva, teškog ubojstva i pokušaja navedenih kaznenih djela. Ovom prilikom ističem da je za kazneno djelo ubojstva uslijedilo ublažavanje ispod zakonskog posebnog minimuma od pet godina u samo jednom slučaju. U 11 slučajeva izrečena je kazna preko 5 do 10 godina, a u 9 slučajeva preko 10 do 15 godina. Razvidno je da se sudska politika kažnjavanja koristi podjednako zakonskim okvirom od 5 do 15 godina, a malo se odlučuje na ublažavanje ispod zakonskog okvira. Iznimka je kazna zatvora od 3 godine, ali za kazneno djelo koje je preinačeno na kazneno djelo ubojstva na mah iz članka 92. KZ, te naprijed spomenuti pokušaj teške tjelesne ozljede gdje je izrečena uvjetna osuda. No, kod pokušaja ubojstva redovito se ublažava kazna zatvora ispod zakonskog minimuma u svih 14 slučajeva, pa tako od 1 do 2 godine u 6 slučajeva, preko 2 do 4 godine u 7 slučajeva i samo u jednom slučaju preko 4 do 5 godina. U

jednom slučaju donesena je uvjetna osuda, ali nakon preinačavanja na pokušaj kaznenog djela ubojstva na mah iz članka 35. KZRH. Kod dovršenog kaznenog djela teškog ubojstva izrečene su kazne zatvora od 9 i 15 godina te dvije kazne dugotrajnog zatvora od 25 i 40 godina. Za pokušaj teškog ubojstva uslijedilo je ublažavanje ispod 8 godina zatvora, i to u dva slučaja po 4 godine, u dva slučaja po 3 godine i u jednom slučaju 5 godina zatvora.

Usporedbe radi, u istraživanju presuda Vrhovnog suda Hrvatske za 1976., 1977. i 1978. godinu, koje je proveo profesor Željko Horvatić, također proizlazi da je za pokušaj ubojstva iz članka 135. KZ odnosno članka 35. KZ SRH ublažavanje uslijedilo u visokih 89% od 170 slučajeva, što korespondira i sa sadašnjom sudskom praksom. No, u naprijed navedenom razdoblju od 139 dovršenih ubojstava ublažavanje kazne uslijedilo je u 23% slučajeva naspram samo jednoga u uzorku od 82 spisa sa Županijskog suda u Zagrebu. Tu napominjem da je bilo opravdano snižavanje posebnog minimuma na pet godina u KZ SRH naspram KZJ. Nadalje, profesor Horvatić navodi da što se tiče težeg oblika djela iz članka 135. stavka 3. i 4. KZ odnosno članka 35. stavka 2. KZ SRH, unutar propisanog raspona od 10 do 15 godina kazne su ublažene u 15,5% slučajeva, pa je prema mojem mišljenju opravdano pomicanje zakonskog posebnog minimuma kod teškog ubojstva na osam godina zatvora, iako se od 1. listopada 2006. minimum vraća na deset godina zatvora. Na takav način kod dovršenog kaznenog djela teškog ubojstva u promatranom uzorku od 82 spisa nije bilo potrebe za ublažavanje, dok kod pokušaja teškog ubojstva nailazimo na 100% ublažavanja, prema postotku od 76,4% u istraživanju profesora Horvatića, koji na kraju navodi: "Za prosudbu po tim kaznama valja upozoriti na važan podatak u odnosu broja pokušanih prema dovršenim djelima ubojstva. Ako se, naime, prilikom ocjenjivanja tzv. sudske politike kažnjavanja ne upozori na taj podatak, konačni zaključak o sudskoj kaznenoj politici za ubojstva može biti očigledno pogrešan, budući da je za dovršena djela ubojstva većina kazni odmjerena unutar kaznenog okvira, dok je za samo manji broj tih djela kazna ublažena. Naprotiv, sudovi su se zakonskom mogućnošću ublažavanja, može se reći, obilno koristili samo kada se radilo o pokušaju".⁵⁶

D. ZAKLJUČAK

U radu je analizirana sudska praksa na uzorku pravomoćnih i dostupnih sudskih odluka za kazneno djelo ubojstva (kao i teškog ubojstva i kvalificira-

⁵⁶ Horvatić, Ž., Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela, Zagreb, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2004., str. 405.

nog ubojstva te pokušaja tih kaznenih djela) na Županijskom sudu u Zagrebu. Uzorak je sastavljen od spisa u 82 kaznena predmeta u kojima je došlo do optuženja za kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva te za pokušaje tih kaznenih djela u razdoblju od 1998. do 2002. godine. Od toga je za ubojstvo po članku 34. stavku 1. Krivičnog zakona RH analizirano 6 spisa, ubojstvo po članku 90. Kaznenog zakona 28 spisa, teško ubojstvo po članku 91. Kaznenog zakona RH i kvalificirano ubojstvo po članku 34. stavku 2. Krivičnog zakona RH 5 spisa, pokušaj ubojstva prema članku 34. stavku 1. u vezi s člankom 17. OKZ RH Krivičnog zakona RH 11 spisa, pokušaj ubojstva prema članku 90. u vezi s člankom 33. Kaznenog zakona RH 22 spisa te pokušaj ubojstva prema članku 34. stavku 2. Krivičnog zakona RH u vezi s člankom 17. OKZ RH i prema članku 91. u vezi s člankom 33. Kaznenog zakona RH 10 spisa. Sudske su odluke u tim spisima analizirane kroz obradu pojedinih instituta općeg dijela, od objekta i subjekta kaznenog djela, preko elemenata radnje i protupravnosti do krivnje, pokušaja i sudioništva. Pri analizi sudske prakse pokušaja kaznenih djela iz uzorka, kritički je preispitana praksa gotovo redovitog ublažavanja kazne. Gotovo bi se moglo govoriti o "optimalnoj tarifi" koja se za pokušaj ubojstva kreće oko dvije godine i šest mjeseci, a za teško ubojstvo odnosno kvalificirano ubojstvo oko četiri godine kazne zatvora. Analizirana je i uloga Vrhovnog suda u ujednačavanju sudske prakse kroz preinačenje kazni prvostupanijskih sudova, najčešće njihovim pooštavanjem. Žene počiniteljice kažnjavaju se relativno blaže, što pokazuje i slučaj u kojem je kazna ublažena i za dovršeno kazneno djelo ubojstva. Počinitelji kaznenih djela iz uzorka najčešće su smanjeno ubrojive osobe koje se mogu podijeliti u nekoliko skupina:

- počinitelji s neurotskom strukturom i dosta elemenata disocijalnog i početnog psihoorganskog sindroma,
- počinitelji s izraženim poremećajem ličnosti izazvanim prekomjernim uživanjem alkohola s uznapredovalim psihoorganskim oštećenjima,
- počinitelji s izraženim poremećajem ličnosti paranoidnog tipa kod kojih postoji ovisnost o alkoholu i lijekovima te i ispodprosječne intelektualne sposobnosti.

Kad je riječ o dijelu istraživanja koje se odnosi na fenomenološke posebnosti kaznenih djela iz uzorka, valja zaključno istaknuti sljedeće:

- Postotak muških žrtava dvostruko je veći od postotka ženskih žrtava (66,3% - 33,7%);
- 52,7% žrtava bilo je u rodbinskom, susjedskom i prijateljskom odnosu s počiniteljem;
- Kada je riječ o sredstvu počinjenja djela, 73% čine ova sredstva: nož, sjekira, čekić, pištolj, puška;
- 57,3% svih ubojstava iz uzorka počinjeno je u obiteljskoj kući ili stanu;

- Udio žena počiniteljica u promatranom uzorku je 11,5%;
- Oba spola pretežno čine kaznena djela ubojstva (teškog – pokušaja) u dobi od 30 do 39 godina;
- 51,72% osoba iz uzorka ima samo nekoliko razreda osnovne škole ili završenu osnovnu školu, dok ih svega 2,31% ima visoku stručnu spremu;
- Postotak oženjenih (udanih) osoba tek je nešto veći od postotka neoženjenih (neudanih);
- U 78% predmeta iz uzorka počinjenju kaznenog djela prethodila je svađa počinitelja i žrtve.

Summary

RESEARCH OF CASE LAW REGARDING THE CRIMINAL OFFENCE OF MURDER AND AGGRAVATED MURDER ON A SAMPLE OF SELECTED, AVAILABLE AND FINAL DECISIONS OF THE COUNTY COURT IN ZAGREB IN THE PERIOD 1998-2002

This paper presents an analysis of case law based on a sample of final and available court decisions related to the crime of murder (including aggravated murder and attempts to commit such crime) of the County Court in Zagreb. The sample consists of court files of 82 criminal cases ending in a convicting sentence for the crimes of murder and aggravated murder, and for attempts to commit these crimes, in the period from 1998 to 2002. Pursuing earlier research, the court decisions were analysed by processing individual elements of the general offence, from the object and subject of the criminal offence, to the elements of wrongful act, unlawfulness, guilt, attempt and complicity.

The second part of the study analyses the forms of manifestation of the crime of murder in the observed sample, such as types of murders (aggravated murders), the characteristics of the victims, the family relations between the perpetrator and the victim, the weapon used to commit the crime, the gender, age, educational level and marital status of the perpetrator, his or her motive, and the type of court decision.

PRILOG - Uputnik za istraživanje s podacima

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos, srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
1.	K-43/98	34/1. KZRH	dovršeno	M	sin	puška	obiteljska kuća	22,15 h	M, 46 g., O.Š., oženjen	obiteljska svađa	10 godina zatvora
2.	K-45/98	34/1. KZRH	dovršeno	Ž	majka	gušenje rukama	stan	neutvrđeno	M, 32 g., O.Š., neoženjen	obiteljska svađa	neubrojiv
3.	K-61/98	34/1. KZRH	dovršeno	Ž	suprug	pištolj	stan	19,30 h	M, 49 g., O.Š., oženjen	obiteljska svađa	7 godina zatvora
4.	K-80/98	34/2 t.4. KZRH	dovršeno	Ž	bivša djevojka	pištolj	caffe bar	18,10 h	M, 25 g., neoženjen, elektrotehničar	ostavila djevojka	KZRH.đl.34/1.- 10 g. zatvora, preinačeno na 12 g.
5.	K-13/99	34/1. KZRH	dovršeno	M	nesrodan	fizički napad	psihijatrijska bolnica	19,30 h	M, 63 g., strojobravar, oženjen M, 49 g., O.Š., neoženjen	svađa	ŽDO odustao u međuvremenu - nedostatak dokaza
6.	K-170/99	34/1. KZRH	dovršeno	M	nesrodan	fizički napad	lokal	23,30h 00,30 h	M, 20 g., SSS, neoženjen	svađa	obustava, čl. 260/1. t. 4. ZKP
7.	K-53/98	90/1. KZ	dovršeno	M	nesrodan	automatska puška	caffe bar	12,00 h	M, 37 g., O.Š., neoženjen	bolesni motivi	neubrojiv
8.	K-138/98	90/1. KZ	dovršeno	M Ž	otac maćeha	nož, sjekira	obiteljska kuća	22,00 h	M, 31 g., O.Š., neoženjen	obiteljska svađa	neubrojiv
9.	K-171/98	90/1. KZ	dovršeno	M	susjed	pištolj	zgrada	13,30 h	M, 34 g., daktilokorespondent, oženjen	svađa	neubrojiv
10.	K-229/98	90/1. KZ	dovršeno	Ž	supruga	nož	stan	01,30 h	M, 42 g., knjigoveža, oženjen	Ijubomora	12 g. zatvora

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
11.	K-142/98	90/1. KZ	dovršeno	M	sin	puška	obiteljska kuća	17,45 h	M, 55 g., O.Š., oženjen	obiteljska svađa	Obustava, čl. 266. ZKP
12.	K-269/99	91 t. 4. KZ	dovršeno	M	očuh	valjak i sjekira	stan	poslije podne	Ž, 47. g., O.Š., neudana	svađa, nastojanje	90/1. KZ, 6 g. zatvora
13.	K-279/99	90/1. KZ	dovršeno	M	suprug	nož	stan	22,00 h	Ž, 51 g., O.Š., udana	poremećeni bračni odnosi	4 g. zatvora
14.	K-19/99	stjecaj 90/1. KZ 90/1. u vezi s 33.	dovršeno pokušaj	MM	nesrodan	pištolj	caffe bar	01,00 h	M, 29 g., O.Š., neoženjen	bolesni motivi	neubrojiv
15.	K-55/99	90/1. KZ	dovršeno	Ž	supruga	gušenje rukama	stan	13,30 h 15,00 h	M, 69 g., umirovljenik, oženjen	ljubomora	neubrojiv
16.	K-109/99	90/1. KZ	dovršeno	M	prijatelj	lovačka puša	vinarija	17,00 h	M, 29 g., ratni umirovljenik, neoženjen	verbalni sukob	6 g. preinačeno na 8 g. zatvora
17.	K-284/99	90/1. KZ	dovršeno	Ž	maćeha	nož	obiteljska kuća, dvor	11,00 h	M, 39 g., knjigoveža, neoženjen	bolesni motivi	neubrojiv
18.	K-51/00	90/1. KZ	dovršeno	M	susjed	nož	stočni sajam	10,00 h	M, 63. g., 4 raz. O.Š. udovac	bolesni motivi	neubrojiv
19.	K-82/00	90/1. KZ	dovršeno	M	nesrodan	lovački nož	stan	00,05 h	M, 39 g., O.Š., oženjen	ljubomora	7 g. zatvora
20.	K-170/00	90/1. KZ	dovršeno	Ž	nesrodan	gušenje zavjesom	kupe u vlaku	18,30 h	M, 31 g., keramičar, oženjen	provokacija o muškosti	9 g. preinačeno na 12. g. zatvora
21.	K-206/00	90/1. KZ	dovršeno	M	susjed	sjekira	dvorište	neutvrđeno	M, 47 g., O.Š. neoženjen	susjedska svađa	9 g. zatvora

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
22.	K-48/00	90/1. KZ	dovršeno	M	tast	pištolj	stan	17,00 h	M, 31 g., limar, oženjen	obiteljska svada	8 g. preinačeno na 11 g. zatvora
23.	K-9/01	90/1. KZ	dovršeno	M	nesrodan	pištolj	cafe bar	01,30 h	M, 35 g., ekonomist, oženjen	svada	10 g. zatvora
24.	K-52/01	stjecaj 90/1. 217/1 301/1. KZ	dovršeno	M	noćni čuvar	pištolj	krug poduzeća	21,00 h	M, 48 g., elektromehaničar, neoženjen M, 35 g., autolimar, oženjen	pokušaj krađe	za prvog 12 g. preinačeno na 13 g. i 6 mj., i za drugog 2,5 g preinačeno na 1 g i 10 mj. zatvora
25.	K-281/01	90/1. KZ. i 90/1. u vezi s 33 KZ	dovršeno pokušaj	Ž M	prostitutka	pištolj	stubište	21,00 h	M, 50 g., O.Š. neoženjen	svada oko placanja prostitutke	12 g. zatvora
26.	K-35/01	stjecaj, 90/1.217/1. t.4., 99/2. KZ	dovršeno	M	nesrodan	fizički napad	dvorište psihijatrijske bolnice	16,00 - 17,00 h	M, 39 g., profesionalni vojnik, oženjen, M, 19 g., tiskar, neoženjen	svada	za prvog 6 g. i 6 mj. preinačeno na 7 g. i 6 mj., a za drugog 3 g. i 6 mj. preinačeno na 4 g. i 6 mj. zatvora
27.	K-39/01	90/1. i 217/1. KZ	dovršeno	M	nesrodan	sjekira	staja	23,00 h	M, 43 g., vodoinstalater, neoženjen	sumnja na krađu novčanika	12 g. i 6 mj. zatvora
28.	K-62/01	90/1. KZ	dovršeno	Ž	supruga	nož	stan	15,30 h	M, 41 g., 4 raz. O.Š., oženjen	obiteljska svada	6 g. preinačeno na 9 g. zatvora

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje u mirovini, neoženjen	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
29.	K-24/02	90/1. KZ	dovršeno	Ž	svekrva	nož	kuća	17,45 h	Ž, 42 g., O.Š., udana	verbalni i fizički sukob	nebrojiva
30.	K-132/02	90/1. KZ	dovršeno	Ž	prijateljica	nož	stan	00,10 h	M, 65 g., dipl. pravnik u mirovini, neoženjen	verbalni sukob	8 g. preinačeno na 10 g. zatvora
31.	K-117/02	90/1. KZ	dovršeno	M	gazda stana	zidarski čekić	stan	iza 22,00 h	M, 42 g., autolimar, oženjen	provokacija i fizički sukob	92. KZ 3 g. zatvora
32.	K-252/02	90/1. KZ	dovršeno	Ž	majka	fizički napad	obiteljska kuća	20,40 h	M, 47 g., umirovljenik, neoženjen	bolesni motivi	nebrojiv
33.	K-268/02	90/1. KZ	dovršeno	Ž	supruga	pepeljara	stan	23,00 h	M, 50 g., O.Š., oženjen	ljubomora	11 g. preinačeno na 14 g. zatvora
34.	K-160/02	90/1. KZ	dovršeno	M	prijatelj	nož	stan	23,05 h	M, 52 g., O.Š., razveden	verbalni sukob	7 g. preinačeno na 9 g. zatvora
35.	K-75/01	91. t. 3. KZ 91. t. 3. KZ	dovršeno	M M	nesrodni	zidarski čekić	stan	09,30 h	M, 27 g., SSS, neoženjen	prisila na homno-seksualni odnos	čl. 90. KZ - 9 g. zatvora
36.	K-240/99	91. t. 1. KZ	dovršeno	M	nesrodni	grljak razbijene boce	diskoklub	01,30 h	M, 22 g., SSS, neoženjen	počinitelj isprovocirao fizički sukob	čl. 90. KZ - 14 g. zatvora
37.	K-230/98	91. t. 6. KZ 188/1-33KZ	dovršeno pokušaj	Ž	nesrodni	fizička prisila i gušenje	polje	18,00 h	M, 53 g., zemljoradnik, neoženjen	pokušaj silovanja	dugotrajni zatvor od 25 g.

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
38.	K-132/98	91. t. 5. Kz	dovršeno	M	poštar	pištolj	veža	12,30 h	M, 30 g., SSS, razveden	razbojništvo nad poštarom	15 g. zatvora
39.	K-45700	91. t. 7., 91. t. 7., 91. t. 7. i 8., 91. t. 7. i 8. – 33. KZ	dovršeno pokušaj	Ž Ž Ž Ž	supruga, odvojena, sutkinja, zapismičar	pištolj	Općinski sud Zagreb	09,55 h	M, 28 g., policajac, oženjen	brakorazvodni konflikt	dugotrajni zatvor - 40 g.
40.	K-44/98	34/2. t. 1. KZRH	pokušaj	M	supruga	polijevanje benzinom	obiteljska kuća	neutvrđeno	Ž, 53. g., O.Š., domaćica, udana	obiteljska svada	obustava 260/1. t. 4. ZKP
41.	K-159/98	34/2. t. 2. KZRH	pokušaj	M	nesrodan	bomba	igralište	19,30 h	M, 40 g., O.Š., neoženjen	svada	4 g. zatvora
42.	K-83/99	91. t. 5. KZ	pokušaj	M	nesrodan	zidarski čekić	klet	16,30 h	M, 38 g., O.Š., neoženjen	svada	4 g. zatvora
43.	K-283/99	91. t. 3. KZ	pokušaj	M	bivša djevojka	automobil	javno mjesto	20,30 h	M, 33 g., VSS, redatelj, neoženjen	ljubomora	90. KZ - 4 g. zatvora
44.	K-16/99	91. t. 3. KZ	pokušaj	M	nesrodan	pištolj	ulica	20,15 h	M, 60 g., O.Š., oženjen	svada	90. KZ - 1 g i 6 mj. zatvora
45.	K-150/99	91. t. 3. KZ	pokušaj	Ž	suprug	polijevanje benzinom	Jalacicev trg	11,00 h	M, 39 g., bravar, oženjen	obiteljska svada	3 g. zatvora
46.	K-10/00	91. t. 3. KZ	pokušaj	M	nesrodan	polijevanje vrata benzinom	stan	20,00 h	M, 36 g., kemijski tehničar, razveden	bolesni motivi	neubrojiv

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
47.	K-21/00	91. t. 8. KZ	pokušaj	M	policajac	nož	stan	18,40 h	Ž, 52 g., umirovljenika, razvedena	bolesni motivi	nebrojiva
48.	K-130/02	91. t. 7. KZ	pokušaj	M	policajac	pištolj	ulica	05,20 h	M, 39 g., vozač, oženjen	oduzimanje dozvole	9 g. preinačeno na 5 g. zatvora
49.	K-168/02	91. t. 7. Kz	pokušaj	M	policajac	pištolj	ulica	03,15 h	Ž, 34 g., O.Š., razvedena	brza vožnja	3 g. zatvora
50.	K-2/98	34/1. KZRH	pokušaj	Ž	majka	fizička snaga - balkon	stan	14,00 h	M, 30 g., O.Š., neoženjen	bolesni motivi	odbijena optužba, 339. t. 3. ZKP
51.	K-36/98	34/1. KZRH	pokušaj	M	suprug	nož	stan	17,00 h	Ž, 30 g., O.Š., udana	obiteljska svada	oslobođena, 340. t. 1. ZKP
52.	K-13/98	34/1. KZRH	pokušaj	M	nesrodan	nož	ulica	19,00 h	M, 33 g., O.Š., neoženjen, M, 40 g., O.Š., razveden, M, 44 g., O.Š., neoženjen	bezrazložna svada	za 1. i 6 mj. preinačeno na 2 g. i 6 mj., za II. i III. čl. 99/1 KZ - 6 mj. zatvora
53.	K-35/98	34/1. KZRH	pokušaj	M	nesrodan	bajuneta	bistro	19,00 h	M, 30 g., O.Š., neoženjen	svada	1 g. i 6 mj. zatvora
54.	K-52/98	34/1. KZRH	pokušaj	M	susjed	bomba	kuća	22,00 h	M, 66 g., O.Š., neoženjen	svada	3 g. preinačeno na 4 g. i 6 mj. zatvora
55.	K-182/98	34/1. KZRH	pokušaj	M	nesrodan	pištolj	stan	21,30 h	M, 34 g., O.Š., oženjen	svada	99/1. KZ - uvjet 8 mj. na 2 g. zatvora

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
56.	K-33/99	34/1. KZRH	pokušaj	M	nesrodan	mesarski nož	ulica	22,00 h	M, 53 g., mesar, udovac	bolesni motivi	neubrojiv
57.	K-110/99	34/1. KZRH	pokušaj	Ž	majka	nož	obiteljska kuća	11,30 h	M, 36 g., SSS, oženjen	obiteljska svada	oslobođen, 340. t. 3. ZKP
58.	K-194/99	34/1. KZRH	pokušaj	M	nesrodan	nož	Zavod za socijalnu i zdravstvenu zaštitu	09,35 h	M, 47 g., O.Š., neoženjen	bolesni motivi	neubrojiv
59.	K-61/00	34/1. KZRH	pokušaj	Ž	suprugovajjubav-nica	nož	stan	03,00 - 03,30 h	Ž, 29 g., ugostitelj, udana	Ijubomora	35. KZRH, uvjet 1 g. z. na 3 g.
60.	K-139/00	34/1. KZRH	pokušaj	M M	otac, brat	pištolj	stan	između 10,00 i 11,00 h	M, 31 g., inkasator, neoženjen	obiteljska svada	odbijena optužba, izvan roka
61.	K-40/98	90/1. KZ	pokušaj	Ž	supruga	pištolj	stan	14,00 h	M, 56 g., umirovljenik, oženjen	obiteljska svada	odbijena optužba, 353. t. 3. ZKP
62.	K-67/98	90/1. KZ	pokušaj	Ž	supruga	poluautomat-ska puška	dvorište	21,30 h	M, 50 g., vodoinstalatler, oženjen	obiteljska svada	2 g., 6 mj. zatvora
63.	K-89/98	90/1. KZ	pokušaj	M	nesrodan	nož	bistro	19,30 h	M, 35 g., O.Š., umirovljenik, oženjen	svada	99/1. KZ - odbijeno zbog apsolutne zastare

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
64.	K-129/98	90/1. KZ	pokušaj	M	brat	sačmarica	ulica	16,30 h	M, 42 g., O.Š., neoženjen	obiteljska svada i fizički obračun	1 god. zatvora
65.	K-227/98	90/1. KZ	pokušaj	M	otac	nož	obiteljska kuća	20,00 h	M, 44 g., zubotehničar, neoženjen	obiteljska svada	neubrojiv
66.	K-198/99	90/1. KZ	pokušaj	Ž	supruga	pištolj	stan	08,00 h	M, 59 g., O.Š., oženjen	bolesni motivi	neubrojiv
67.	K-293/99	90/1. KZ	pokušaj	M	izvan-bračni suprug	nož, škare	stan	17,30 h	Ž, 39 g., O.Š., neudana	bolesni motivi	neubrojiva
68.	K-173/99	90/1. KZ	pokušaj	Ž	supruga	nož	stan	21,00 h	M, 43 g., O.Š., oženjen	obiteljska svada	obustava zbog smrti okrivljenika
69.	K-10/99	90/1. KZ	pokušaj	M	gost	nož	lokal	02,00 h	M, 50 g., stolar, oženjen	svada	1 g. i 6 mj., preinačeno na 3 g. zatvora
70.	K-145/99	90/1. KZ	pokušaj	M	susjed	sjekira	dvorište	15,00 h	M, 45 g., poljoprivrednik, neoženjen	bolesni motivi	neubrojiv
71.	K-218/99	90/1. KZ	pokušaj	M	nesrodan	pištolj	tržnica Dolac	18,30 h	M, 40 g., prometni tehničar, oženjen	otrije u sukubu	3 g. zatvora
72.	K-231/99	90/1. KZ	pokušaj	M	izvan-bračna supruga	nož	stan	06,30 h	M, 41 g., umrovljenik, neoženjen	bolesni motivi	neubrojiv

Red. broj	Broj spisa	Kvalifikacija kaznenog djela	Dovršeno, pokušaj	Žrtva	Odnos, srodstvo	Sredstvo	Mjesto počinjenja	Vrijeme počinjenja	Spol, dob, stručna sprema, bračno stanje	Motiv počinjenja	Presuda (odluka)
73.	K-58/99	90/1. KZ	pokušaj	M	otac	nož	obiteljska kuća	15,30 h	M, 42 g., O.Š., neoženjen	obiteljska svada	3 g. zatvora
74.	K-222/99	90/1. KZ	pokušaj	M	nesrodan	željezna cijev	ulica	15,30 h	M, 68 g., O.Š., oženjen	bolesni motivi	neubrojiv
75.	K-12/00	90/1. KZ	pokušaj	M	nesrodan	nož	ulica	12,30 h	M, 47 g., O.Š., neoženjen	svada	2 g., preinačeno na 1 g. i 6 mj. zatvora
76.	K-83/00	90/1. KZ	pokušaj	Ž	supruga	nož	stan	04,55 h	M, 33 g., SSS, oženjen	bolesni motivi	neubrojiv
77.	K-123/00	90/1. KZ	pokušaj	Ž	supruga	gušenje rukama	obiteljska kuća	03,00 h	M, 44 g., O.Š., oženjen	obiteljska svada	1 g. i 8 mj., preinačeno na 1 g. zatvora
78.	K-44/02	90/1. KZ	pokušaj	M	ljubavnik	nož	ulica	23,45 h	M, 43 g., O.Š., razveden	ljubomora	3 g. i 6 mj., preinačeno na 2 g. zatvora
79.	K-56/02	90/1. KZ	pokušaj	M	nesrodan	pištolj	lokal	23,00 h	M, 49 g., SSS, oženjen	svada	2 g. i 6 mj. zatvora
80.	K-64/02	90/1. KZ	pokušaj	Ž	sestra	čekić	obiteljska kuća	14,30 h	Ž, 70 g., umirovljenica, razvedena	bolesni motivi	neubrojiva
81.	K-86/02	90/1. KZ	pokušaj	M	brat	pištolj	obiteljska kuća	08,30 h	M, 32 g., časnik, oženjen	podjela imovine	1 g. i 3 mj. zatvora
82.	K-136/02	90/1. KZ	pokušaj	M	polubrat	pištolj	stan	14,20 h	M, 56 g., SSS, oženjen	obiteljska svada	ŽDO odustao